

ЖОБА

ТАЛДЫҚОРҒАНДА жаңа офис ашылды

**ТАЛДЫҚОРҒАНДА
«TALDYQORGAN –
ADALDYQ ALANY»
ЖОБАЛЫҚ ОФИСЫ
МЕН «OPEN
TALDYKORGAN»
ФРОНТ-ОРТАЛЫҒЫ
ЖҰМЫСЫН
БАСТАДЫ.
ҚАЛА ӘКІМДІГІ
ЖАНЫНАН
ҚҰРЫЛҒАН ҚОС
КЕҢСЕ ОРТАҚ
МАҚСАТ-МҮДДЕГЕ
НЕГІЗДЕЛГЕН.
ОЛ- ХАЛЫҚҚА
БАРЫНША
ҚОЛАЙЛЫ ЖАҒДАЙ
ЖАСАУ.**

«TALDYQORGAN – ADALDYQ ALANY» жобалық офисінің негізгі бағыты білім беру, денсаулық сақтау, халықты әлуметтік қорғау және жер қатынастары сияқты көптеген әлеуметтік мәселелерді бірлесіп шешуге бағытталған. Енді кез келген талдықорғандық өз арыз-шағымын бірден осында келіп жеткізе алады. Тіпті қай басшыға жолыққысы келсе де оған еш кедергі жоқ. Қалалық тұрғын үй және коммуналдық шаруашылық бөлімінің ғимаратындағы «Open Taldyqorgan» орталығының ашылуы бұдан былай мемлекеттік қызметтерді бір жерден бітіруге жол ашады. Орталықтың ашылу салтанатында сөз алған қала әкімі Ғалымжан Әбдірайымов жасалып жатқан жұмыстарында «Сервистік әкімдік» жобасын басшылыққа алғандарын жеткізді.

Бұл өңірімізде жұрт игілігіне ұсынылып жатқан 5-і орталық екенін еске салған Мемлекеттік қызмет істері агенттігі облыстық департаментінің басшысы Серікбай Нұрғисаев жоба-ның негізгі бағыттарына тоқталды.

– Ашықтық болу керек, Бұл

әсіресе әкімшілік тарапына қатысты. Халықтың ой пікірімен санасу керек. Олардан келген жақсы ұсыныстарды қала игілігіне неге пайдаланбасқа? «Open Taldykorgan» алаңы қала жұртына жайлылық сыйлайды деп сенемін. Ең бастысы мұнда адамдар уақытын үнемдейді. Өздеріне қажетті ақпаратты жылдам алады. Әрі жемқорлық пен қағазбастылықтан арылады. Қазірге дейін өңірде ашылған барлық сервистік әкімдік қызметіне көңілі толмай шағым айтушылар болған жоқ.

Аталмыш жобаны Алматы об-

лысы бойынша мемлекеттік қызмет істері департаменті ұсынған. Қала әкімдігі «Халық үніне құлақ асатын мемлекет» тұжырымдамасын жүзеге асыру мақсатында бірден қолға алып, іске асырған.

Мемлекеттік мекемелердің жүйелі жұмысын көрсету үшін «Open Taldykorgan» фронт-офисы Open space үлгісінде жасақталған. Осы арқылы бақылаудың барынша ашық болуын қамтамасыз етпек. Сонымен қатар, орталықта келушілерге барлық жағдай жасалған. Күту залындағы ыңғайлы орындар, ауа реттегіш және ақпараттық монитор орнатылған. Мүгедек азаматтар қоңырау шалып, арнайы қызмет

түрін алуға, пандус және гигиеналық бөлмелерге орналасуға мүмкіндігі бар.

Бұл мемлекеттік органдардың ашықтығы мен қолжетімділігін қамтамасыз етудегі маңызды жоба. Алдағы уақытта осы арқылы әкімшілік тарапынан жасалатын бюрократтық кедергілерді барынша жояды деген үміт бар. Мұндай орталықтарды болашақта әр аудан-қалаларда жалпыластыру көзделген. Айта кету керек, қос орталықтың ресми беттері, әлеуметтік желілерде парақшалары мен электронды адрестері бар.

КІТАПХАНАДА

АЙТЫСКЕР АҚЫН А.БҰЛҒАҚОВ ОҚЫРМАНДАРМЕН
КЕЗДЕСТІ. С.СЕЙФУЛЛИН АТЫНДАҒЫ АЛМАТЫ
ОБЛЫСТЫҚ ӘМБЕБАП КІТАПХАНАСЫ ҰЙЫМДАСТЫРҒАН
«АҚЫНДАР СӨЗІ – ТӘРБИЕ КӨЗІ» АТТЫ ӘДЕБИ-САЗДЫ
КЕШКЕ АҚЫН ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫМЕН ЕТЕНЕ ТАНЫС
КӨПШІЛІК ЖИНАЛЫПТЫ.

Рухани кешті белгілі журналист Жұмахмет Жайлаубаев жүргізді. Шараға арнайы келген Алматы облысының Мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасының басшысы Мәрлен Көлбаев ақынның руханиятқа сіңірген еңбегін жоғары бағалап, Жетісу айтыс мектебінің бүгінгідей биік белестерді бағындыруын ақын есімімен тығыз байланысты екендігін

айтты. Жүрекжарды жылы тілегінен соң ақынды келген 60 жасымен құттықтап, иығына шапан жапты.

Кеш барысында ақын өткен өмірінен сөз қозғап, кейінгі тұстарда жазылған өлеңдерін де оқыды. Белгілі журна-

АҚЫНМЕН ӨТКЕН жылы жүздесу

лист Серік Әбікен Айтақын ағаның айтыс өнеріндегі орнына тоқталып, сөз сайысы кезіндегі оның айтқан шымыр ұйқастары мен қағытпа қалжыңдарын жұрт есіне салды. Сондай-ақ, ақын Жанкелді Немеребаев Жазушылар Одағының Алматы облыстық филиалы атынан кеш иесіне алғыс білдірді. Өңірдің қоғамдық-саяси өміріне белсене араласып, айшықты мақалаларымен әлі де ел жұртына қызмет етіп келетін Айтақын Бұлғақовқа шығармашылық табыс тіледі.

Ал домбырасын үкілеп, қаламды қару еткен ақын өз сөзінде айтыстан алыс кетпегенін, алдағы уақытта айтыс мектебін қайта жаңғыртып, жас шәкірттер тәрбиелеуге ниеті барын жеткізді.

Кездесуде қыз бен жігіт айтысы өтіп, жиналғандарды күлкіге қарық қылды. Ұйымдастырушылар өскелең ұрпақтың бойында ұлттық құндылықтарды сіңіруге бағытталған мұндай өнегелі кездесулер алдағы уақытта да жалғасын табатынын айтты.

А.НАЗЫМҰЛЫ.

КЕҢЕЙТІЛГЕН ОТЫРЫС

Алматы облысының №1 көмелетке толмағандардың істері жөніндегі мамандандырылған ауданаралық сотының төрағасы Жанна Нүсіпова Аналар кеңесінің төрайымдарымен және БАҚ өкілдерімен бірлесіп кеңейтілген отырыс өткізді.

КЕЛЕЛІ МӘСЕЛЕ ҚАРАЛДЫ

Сот төрағасы өз баяндамасында сәтсіз отбасыларға қатысты істер сот өндірісіне көп түсетінін, қоғамда «сәтсіз отбасы» деген теріс көзқарас қалыптасқанын, ондай отбасыларды мүсіркеп, қоғамнан шектеуге болмайтынын айтты. Сонымен қатар тұрмыстағы тауқыметті көріп, үйінде жейтін тамағы, киетін киімі болмай жүрген балалардың жағдайлары жөнінде де тілге тиек етті. Мұндай отбасында өсетін балалардың тұрмыстық жағдайлары жөнінде жасалған фотосуреттер жинағы көпшіліктің жүрегін елжіретті.

«Сәтсіз отбасын» үнемі бақылауға алу керек. Бұл жерде тек балаға емес, оның ата-анасына да өз деңгейінде қамқорлық қажет. Бәлкім оларды белгілі бір жаны қалайтын кәсіпке тартса, олар түзеліп, ел қатарына қосылар деген пікірін білдірген Жанна Дүйсенханқызы көмелетке толмағандардың істері және олардың құқықтарын қорғау жөніндегі комиссия құрамына әр аудан бойынша Аналар кеңесінің мүшесін енгізуді ұсынды.

Ш. ХАМИТОВ.

БАСПАСӨЗ-МӘСЛИХАТЫ

ӨЛУ ҮШІН ДЕ АҚША КЕРЕК ПЕ?

Бүгінде жерлеу (салттық) қызметі үлкен бір бизнестің ошағына айналып тұр. Мәйітхана, полиция органдары, жедел жәрдем және ауруханалар бәрі бірдей осы бір шеңбердің айналасына шоғырланған.

Осы жүйемен жұмыс істейтін сарапшылар мен мамандардың айтуынша, салттық бизнес – нағыз қараңғылықтың, жасырын бизнестің бірі болып табылады. Салттық бизнесте көлеңкелі, соның ішінде сыбайлас жемқорлық схемалары өте көп, зираттардағы орындарды сатудан бастап, қайтыс болғандар туралы мәліметтерді сатуға дейін жетеді. Бұл жайында «Jetisy media» алаңында өткен «Өлімнен кейінгі жемқорлық» атты тақырыптағы баспасөз-мәслихатында кеңінен сөз болды.

Жиынға ҚР Сыбайлас жемқорлыққа қарсы іс-қимыл Агенттігінің Алматы облысы бойынша департамент басшысының бірінші орынбасары Жандос Жұмабаев, жеке кәсіпкер Евгений Мельников және журналист Сандуғаш Дүйсенова қатысып, осы арнадағы өздерінің келелі ойларын ортаға салды.

Мониторинг барысы анықтағанындай, Алматы облысында жыл сайын 13 мың адам көз жұмады екен. ҚР Ұлттық экономика министрлігі Статистика комитетінің деректері бойынша Алматы облысында 2016 жылы 13 457, 2017 жылы 13 486, ал 2018 жылы 13 286 өлім фактісі тіркеліпті. Салттық көпестері (коммерсант) әрбір «өлім фактісі» үшін қатаң күрес жүргізіп жатқан көрінеді. Яғни, жерлеу үшін, салық қызметтер үшін күрес. Мониторинг барысында осы бағытта туындайтын және республикалық деңгейде шешілуі тиіс негізгі мәселелері мен сыбайлас жемқорлық тәуекелдер анықталған.

Баспасөз-мәслихатында белгілі болғанындай, бүгінде салттық (жерлеу) қызмет көрсету саласы бақылындайды, монополияға қарсы мекемелер олармен айналыспайды, қызметі лицензияланбайды. Салттық (жерлеу) қызмет көрсету үшін тек жеке кәсіпкер ретінде тіркелу жеткілікті болғандықтан, олардың қызметтерінің бағасы да әртүрлі.

Мемлекеттік кірістер департаментінің мәліметінше Алматы облысы аумағында жерлеуді ұйымдастырумен және салттық қызмет көрсетумен 34 жеке кәсіпкер және 3 ЖШС айналысады. Бұл тек ресми тіркелгендер көрсеткіші болып табылады.

ҚР Жер кодексінің 109-бабының 3-тармағына сәйкес, зираттар орналасқан және соларға арналған ортақ пайдаланудағы жерден елді мекеннің қайтыс болған әрбір тұрғынын немесе осы елді мекенде қайтыс болған тұрғылықты жері белгісіз адамды жерлеу үшін кемінде алты шаршы метр жер учаскесі тегін беріледі. Аталмыш бапқа сүйеніп, зиратқа бөлінетін барлық жер ортақ пайдалану болып табылады. Яғни, барлық азаматқа тегін беріледі. Адамдар тек жерлеу қызметі үшін ғана төлейді, ешкім жер үшін ақы алуға құқылы емес. Дегенмен, мониторинг барысында қайтыс болған көп адамның туыстары жер үшін ақша төлегені де белгілі болған.

Жиын барысында қатысушылар өздерінің сауалдарын қойып, тұщымды жауап алды.

С. НҮСІП.

НАЗАР

Halyk Bank Қазақстанда алғашқы болып Samsung Pay қызметін қосты

Қазақстанда алғашқы болып Halyk Bank және Samsung Electronics компаниясы 21 қаңтардан бастап Samsung Pay танымал төлем сервисін ашық бета тестілеуді бастайды.

Оңай, ыңғайлы және қауіпсіз Samsung Pay мобильдік төлем сервисі жанасусыз төлемдерді қабылдайтын кез келген терминалдарда тауарлар мен қызметтердің ақысын тікелей смартфоннан (немесе Samsung смарт-сағатынан) төлеуге мүмкіндік береді. Осы сервисі қосу үшін Halyk Bank арнайы бонустық акция жариялады – Halyk Bank карталарымен Samsung Pay төлемдеріне 10% бонус ұсынады. Қазірдің өзінде Halyk Bank клиенттері Қазақстанда алғашқы болып Samsung Pay қосымшасын орнатып, Halyk Bank-тің Visa немесе MasterCard карталарын қоса алады. Ол үшін қысқаша тіркеуден өту қажет (нақты нұсқаулық <https://halykbank.kz/samsung> сайтында берілген). Бұл қызметті 2015 жылғы Galaxy S6 өнімдерінен бастап, NFC модулі бар барлық заманауи Samsung смартфондары қолдайды.

Сервис толықтай қауіпсіз болып табылады. Samsung Pay қызметінде төлем

карталардың барлық деректері сенімді түрде қорғалған. Сервисте сенімді үш деңгейлі қорғаныс орнатылған, ол төлем операциялардың қауіпсіздігін қамтамасыз етеді: саусақтың ізі бойынша сәйкестендіру (әрбір сатып алу операциясы үшін қажет), токендеу және Samsung KNOX. Samsung KNOX – смартфонды зиян әрекеттерден қорғайтын және смартфонның ықтимал осалдығын үздіксіз қадағалайтын, орнатылған қауіпсіздік жүйесі. Ол смартфонда банк картасы деректерінің операциялық жүйеден бөлек орналасқан Samsung KNOX-тің ішінде қорғалған контейнерде шифрланған түрде сенімді сақталуын қамтамасыз етеді. Карта иесі туралы ақпарат және басқа да деректер телефонда немесе компанияның серверлерінде сақталмайды, сондықтан да олар құпия болып есептеледі.

«Жаңа коммуникациялық және банктік технологиялардың арқасында елімізде қолма-қол ақшасыз төлемдер нарығы соңғы уақытта айтарлықтай өсті, – деп Halyk Bank Басқарма

Төрайымы Үміт Шаяхметова атап өтті, – бұл тұрғыда Halyk Bank заман талабына сай бизнес-процестерімізді ары қарай цифрландыру бағытымен дамып келеді. Бүгін біз Samsung Electronics компаниясымен бірлесіп Қазақстан нарығында бірегей қолайлы сервисі ұсынып отырмыз. Бұл – бүгінде дүкендерде, кафе, мейрамханаларда, қоғамдық көлікте, сондай-ақ электрондық үкімет порталында (eGov) мемлекеттік қызметтер үшін төлем жүргізгенде қолданылатын біздің банк ұсынып отырған QR-төлемдерге және басқа да сервистерге қоса, жанасусыз төлеудің тағы бір ыңғайлы тәсілі».

Samsung Pay сервисін ресми түрде қосу 2020 жылғы ақпан айының соңында өтеді. Galaxy Watch смарт-сағаты Samsung Pay қызметін 2020 жылғы наурыздан бастап қолдайды.

«Қазақстан Халық Банкі» АҚ нарықта 95 жылдан артық табысты жұмыс жасап келетін және де барлық негізгі көрсеткіштер бойын-

ша елде көшбасшылық ететін Қазақстан Республикасының ең ірі коммерциялық банкі болып табылады. Банк қызметтердің кең ауқымын (банк қызметтері, сақтандыру, лизинг, брокерлік қызметтер және активтерді басқару, инкассациялау және т.б.) ұсынатын Halyk тобына кіреді. Банк сонымен қатар өз операцияларын Ресейде, Грузияда, Қырғызстанда, Тәжікстанда және Өзбекстанда жүзеге асырады.

Samsung Pay – бұл Samsung Electronics әзірлеген мобильдік төлемдер қызметі. Пайдаланушылар оны қолдайтын телефондар және басқа да тағып жүретін құрылғыларды қолдана отырып, төлем жасауға мүмкіндік алады. Сервис NFC төлемдерді қолдап қана қоймай, сонымен қатар магнит сызығы бар карталарды ғана қолдайтын терминалдардың көмегімен электромагниттік тарату технологиясын (MST) қолданып төлем жүргізуді де қолдайды.

«АЛАТАУ-АҚПАРАТ»

НИШ ЗА КУЛИСАМИ

Для журналистов Алматинской области в Назарбаев Интеллектуальной школе города Талдыкорган прошел «День открытых дверей».

В этот день представители средств массовой информации смогли ближе познакомиться с образовательной программой Назарбаев Интеллектуальных школ NIS-Programme, поговорить с учащимися и учителями, посмотреть уроки и социальные проекты, направленные на служение обществу.

Пресс-тур стартовал с экскурсии по школе, в ходе которой члены школьного самоуправления рассказали гостям о ценностях, миссии и видении школы. Ведь школа XXI века - это не только красивое современное здание и учебные классы, оборудованные последней техникой, это прежде всего его предназначение.

Затем состоялось торжественное открытие «Дня открытых дверей», где с приветственным словом и благодарственными письмами за сотрудничество к журналистам обратился директор учебного заведения Сосин Виктор Николаевич.

- Наша школа активно сотрудничает с рядом внешних институтов по различным направлениям. Соблюдая политику открытости, сегодня мы проводим «День открытых дверей для представителей средств массовой информации». СМИ - это одно из важных направлений нашего сотрудничества, так как именно вы создаете информационную связь с общественностью, влияете на информационное поле вокруг образования в целом и вокруг каждой школы в отдельности. «День открытых дверей» - это один из способов сказать Вам большое спасибо, - сказал в своей речи директор школы.

Далее гости посетили открытые уроки физики, истории Казахстана, глобальные перспективы и проектная работа, АРТ, биологии и химии, где на некоторое время журналисты погрузились в учебный процесс и захотели стать учениками НИШ. Занятия по обновленному содержанию образования - это не только

знания по конкретным дисциплинам с яркими опытами и примерами, это умение исследовать и применять их в повседневной жизни.

Особенный интерес у журналистов вызвала работа социальных практик по служению обществу, таких как «Ұрпақтар сабақтастығы», направленный на поддержку пожилых людей. В этот день для бабушек и дедушек были организованы мастер-классы по декоративно-прикладному искусству. Проекты по изучению английского языка «По зову сердца» для слабослышащих детей, «Клуб английского» для учащихся сельской школы поселка Шымыр тоже не остались без внимания гостей.

- В стенах Талдыкорганского НИШ я ощутила себя прежде всего гостем, родителем, потом только журналистом. Увидев учебно-воспитательный процесс школы, кружки, проекты ребят, познакомившись со школьным самоуправлением, могу сказать, что НИШ - школа для всех, для каждого ученика, каждый достоин здесь учиться. Но для этого нужно упорно трудиться и достигать своих целей не смотря ни на что, - поделилась своими впечатлениями журналист Республиканской педагогической газеты Елена Ткаченко.

В ходе визита прошла небольшая пресс-конференция, где администрация школы рассказала о достижениях учебного заведения за 10 лет, о правилах поступления в Назарбаев Интеллектуальные школы и о конкурсном отборе на 2020-2021 учебный год. Напоминаем, что прием документов претендентов производится с 18 декабря 2019 года по 31 января 2020 года.

Кульминационным моментом «Дня открытых дверей» стал творческий концерт учащихся и небольшие презенты.

Назарбаев Интеллектуальная школа физико-математического направления г.Талдыкорган распахнула свои двери 1 сентября 2010 года. Стремление быть лидером во всем: учебе, спорте, социальных проектах - вот главный ориентир для всех участников образовательного процесса.

ГЛАВА ГОСУДАРСТВА КАСЫМ-ЖОМАРТ ТОКАЕВ ПРИЗВАЛ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ПРЕЗИДЕНТСКОГО КАДРОВОГО МОЛОДЕЖНОГО РЕЗЕРВА ПРИНЯТЬ АКТИВНОЕ УЧАСТИЕ В РЕАЛИЗАЦИИ МЕРОПРИЯТИЙ В ГОД ВОЛОНТЕРА. СЕГОДНЯ В СТРАНЕ РАБОТАЮТ БОЛЕЕ 200 ВОЛОНТЕРСКИХ ОРГАНИЗАЦИЙ, СВЫШЕ 50 ТЫСЯЧ ЧЕЛОВЕК ОХВАЧЕНО ВОЛОНТЕРСКИМ ДВИЖЕНИЕМ. ПО ИНИЦИАТИВЕ ТОКАЕВА СОЗДАН ВОЛОНТЕРСКИЙ СОВЕТ С УЧАСТИЕМ ЛИДЕРОВ ОРГАНИЗАЦИЙ КАЗАХСТАНА И РОССИИ.

ВОЛОНТЕРСТВО – ЛЕКАРСТВО ПРОТИВ МОРЩИН

«В Казахстане 2020 год объявлен мной Годом волонтера. Это будет временем добрых дел в масштабах страны. Я призываю всех людей, независимо от возраста, и особенно вас, участников президентского резерва, принять непосредственное участие в реализации мероприятий Года волонтера. Раньше их называли добровольцами или людьми с доброй волей. По оценкам ООН, до миллиарда людей по всему миру посвящают свое время волонтерской деятельности. Вклад волонтерства в мировой ВВП составляет почти 2,5%. Вы могли бы поделиться знаниями и опытом со студентами, учениками сельских школ», - обратился к молодежи Токаев.

МОЛОДЕЖНОЕ ДВИЖЕНИЕ НИШ

Форум выпускников «Самғау», ставший одной из добрых традиций Назарбаев Интеллектуальных школ страны в 2020 году прошел в городе Талдыкорган.

Более 50 выпускников собрались на одной диалоговой площадке.

«Наш Форум выпускников набирает силу, становится значимым событием в жизни каждого НИШ-евца. У данного форума есть три цели, первое это - привлечение к активному взаимодействию со школами выпускников прошлых лет, которые за годы после окончания школы добились серьезных жизненных успехов, стали профессионалами в избранной профессии, достигли определенного социального статуса. Вторая в перспективе привлечение частных инвестиций в школу. И третья наша цель - это реализовывать конкретные проекты в школах», - рассказал в своем интервью Ален Акылбеков, выпускник школы 2015 года, руководитель филиала Общественного объединения «Alumni Nazarbayev Intellectual schools» в городе Алматы.

Консолидировать выпускников школ разных лет и проводить такие мероприятия задача Ассоциации выпускников Назарбаев Интеллектуальных школ. Организация действует при Назарбаев университете и уже объединила тысячи студентов, в разное время окончивших Назарбаев Интеллектуальные школы.

Самой главной миссией ассоциации является оказание помощи и поддержки ребятам старших классов, которые еще учатся в Интеллектуальных школах и готовятся приступить к студенческой жизни.

Первая встреча активистов состоялась в 2012 году в Назарбаев университете. Она прошла с участием Куляш Шамшидиновой, Председателя Правления АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы».

КОННОЕ ПАТРУЛИРОВАНИЕ И РЕЙДЫ НА СНЕГОХОДАХ В КРЕСТЬЯНСКИЕ ХОЗЯЙСТВА ОРГАНИЗОВАЛИ СОТРУДНИКИ ДЧС АЛМАТИНСКОЙ ОБЛАСТИ

Впервые в Алматинской области в противопожарных рейдовых мероприятиях спасателей задействованы снегоходы и организовано конное патрулирование. В объезде жилого сектора в труднодоступных районах для проведения инструктажа среди населения приняли участие 60 сотрудников Талдыкорганского гарнизона Департамента по чрезвычайным ситуациям Алматинской области.

Спасатели провели разъяснительную работу среди жителей частного сектора и владельцев крестьянских хозяйств дачного общества Сарыбулак и других отдаленных зимовок, изложив правила пожарной безопасности, оставляя, для изучения по этой теме листовки и советуют более бдительно следить за обеспечением противопожарной защиты своих владений.

В рамках проведения рейдовых мероприятий до населения доводятся элементарные правила пожарной безопасности по соблюдению мер именно по эксплуатации отопительных печей на твердом топливе, электрооборудования и газовых приборов. Жители с пониманием отнеслись к миссии сотрудников, задавали вопросы по обеспечению пожарной безопасности в их домах и надворных постройках, внимательно слушали рекомендации.

Большая часть возгораний и отравления угарным газом происходит в жилом секторе, поэтому рейды по пожарной безопасности - одна из основных мер в борьбе с огнем. А использование в патрулировании труднодоступных районов снегоходов и лошадей делает противопожарные рейды более мобильными и оперативными, а соответственно - эффективнее.

БҮГІНГІ КҮН ТАҚЫРЫБЫ

АВТОВОКЗАЛ МА

ТАЛДЫҚОРҒАНДАҒЫ АВТО-
БЕКЕТ 1972 ЖЫЛЫ САЛЫНҒАН.
ЖАЛПЫ АУМАҒЫ МЫҢ ШАР-
ШЫ КВАДРАТТАН АСТАМ.
ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ОБЛЫС
АРАЛЫҚ БАҒЫТТА ҚАТЫНАЙТЫН
28 МАРШРУТ ТӘУЛІГІНЕ МЫҢНАН
АСТАМ ЖОЛАУШЫ ТАСИДЫ. 30
ҒА ЖУЫҚ ҚЫЗМЕТКЕР ІСТЕЙДІ.
САЛЫНҒАНЫНА ЖАРТЫ
ҒАСЫРҒА ЖУЫҚТАСА ДА КҮТІМ
КӨРМЕГЕН САПАРЖАЙДЫҢ ҚАЗІР
СИҚЫ ҚАШЫП ТҰР.

Тозығы жеткен ғимараттан бұрын ішіндегі келеңсіздіктерге жолаушылар жиі шағым айтады. Есігінен кіре күлімсі иіс қолқаны қауып, кері шығуға мәжбүрлейді. Себебі, бұл жер қаладағы алқаштар мен қаңғыбастардың баспанасына айналған. Даңғарадай күту залында үш кісілік бес-алты орындық қана қойылған. Оның көбі жаңағы «күрметті қонақтардың» иелігінде. Бос болса да отыру мүмкін емес. «Қаңғыбастардың біздің бас ауруымызға айналған мәселе екені рас. Бұған барлық шараны қолдандық. Учаскелік полиция әкетеді. Он минут өтер-өтпестен қайта кеп алады. Оларды күштеп қудық та, бірақ нәтиже жоқ» - дейді автобекет басшысы Есмұхаммед МЕШІМБАЕВ. Айтуынша, қаладағы қаңғыбастарды жинайтын орын апарған адамдары қайтадан шығарып жібереді. Себебі, мұнда келетіндердің көбінің үйі бар. Сондықтан, отбасы бар адамды қаңғыбастар қатарына қоспайды. Ал, 24 сағат есігі жабылмайтындықтан қаңғыбастар қыста осы жерді паналауды әдетке айналдырған. Оның үстіне жүргіншілер қайыр сұрап, алақан жайған адамға тиын-тебен тастауды жөн санайды. Осыны біліп алған алқаштар мұны тіпті кәсіп көзіне айналдырған. Ал вокзал басшылығы оларға бұл жерден кетіндер деп ұрсып та, ұрып та қуалаған. Көзден таса бола қайта айналып келеді екен.

– Өткен жылы қыста араққа сылқия тойған біреуі вокзал табалдырығын аттай жығылды. Мұндағылар оны бірден ауруханаға апардық, қол-аяғы кесіліп мүгедек болып қалды. Бірақ әлі де осы маңнан шықпайды – дейді автобекет қызметкері.

Сонымен қош, бұл жерді қаңғыбастардан тазартуға ешкімнің айласы қалмаған. Көрседі көрмегенсіп өтуге мәжбүр. Бірақ, есікке арнайы күзет қойып, вокзал қызметкерлеріне таныс болып қалған қаңғыбастарды кіргізбеу шарасын жасаса, сәл де болса вокзал іші бөгде иістен тазарар ма еді?! Екі қабаттан тұратын автобекеттің екінші қабаты қонақ үй мен арнайы бөлмелерге арналған. Бұл жақтың да келісіп тұрғаны шамалы. Жоғарғы қабатқа көтерілгенде соғыстан кейінгі қаңырап қалған иесіз құрлысқа кіргендей әсерде боласыз. Тіпті

аудандағы автовокзалдың сұрқы мынадан тәуір ме дерсіз? Ал ішіндегі деретханасының тазаланбағанына біраз уақыт болған сияқты. Қабырғаға айғыз-айғыз кір сіңген. Автовокзал ішіндегі осындай кемшіліктерге қарап жолаушылардың айтар шағымының орынды екеніне көз жеткізесіз.

Вокзалдың ішінен бөлек айналасы да оңып тұрған жоқ. Әсіресе, сырттағы әжетханасының жағдайы тіптен мүшкіл. Алған ақшасына берген қызметі татымайды деп жүргіншілердің көбі арыз-шағымдарын айтатын. Бұл пікірмен вокзал әкімшілігі толықтай келіседі. «Осы жылдың наурыз айынан бастап жаңа әжетхананың құрлысы басталады. Қазіргі заман талабына сай әжетхана салуды былтыр күзде бастауға ниеттенгенбіз, бірақ белгілі себептермен кейінге қалдырылды. Күн жылына бұл нысан салына бастайды. Жобасы, кететін қаржы көлемі барлығы толықтай қарастырылды, әрі дайын – деп эскиз нұсқасын көрсетті.

Вокзалды жағалай орналасқан дәмханалардың да сапасы сын көтермейді. Әсіресе далада бөліш пен бауырсақ, қауап пісіріп

жатқан елдердегі бірнеше ірі теракттар осы вокзал ішінде әсіресе кіре берісте орын алған. Себебі, есіктегі қауіпсіздік аппараты оның ішке еркін енуіне тосқауыл болған. Осындай оқиғаның алдын алу мақсатында тексеру бекетінің неге қойылмағанын вокзал басшысы былай түсіндірді.

– Осы салаға жауапты мекемелер үнемі тексеріп отырады. есіктегі қауіпсіздік аппаратын вокзалдың адам қабылдау мөлшері 2 мыңнан асқан жағдайда ғана қоюға болады. Ал қауіпсіздік үшін өзіміз алып қойсақ та болар еді, бірақ тым қымбат. Ең арзанның өзі 20 млн тұрады. Мынандай жағдайда оны алуға шамамыз жоқ. Есесіне, вокзал маңында жолаушылар қауіпсіздігін қамтамасыз ету мақсатында 16 камера орнатылған. Бірақ бұл мың шаршы квадраттан астам аумақты күзету үшін тым жеткіліксіздік етеді».

Камера санын көбейту, айырым жол белгілерін қою, кезекшілік полиция жасағымен қамтамасыз ету үшін облыстық ІІД басшысы Мұрат Ұрымхановқа да бірнеше мәрте ұсыныспен кірген. Бірақ нәтиже жоқ. Атқа мінерлерден қайран болмағасын енді вокзал маңын темір решеткамен қоршай бастапты. Өткен жылы жартысы біткен. Биыл толығымен аяқтаса, вокзалдың заңды территориясына заңсыз кіріп алған таксистерді жөнге салмақ.

Осыдан аз уақыт бұрын БАҚ беттерінде автовокзалды басқа жаққа көшіреді деген хабар шыққан. Сәулеті көз тартып, әлеуметтік нысандар бірте-бірте халық игілігіне беріліп жатқан Талдықорған үшін бұл күтпеген жаңалық емес-ті. Себебі, Алматы облысындай елдегі ірі өңір үшін сәулеті асқан, сервистік қызмет көрсетуі жоғары автовокзалдың болуы аса маңызды.

Асқар ТАЗАБЕКОВ, жолаушы: – Шынымды айтсам, Талдықорғанның автовокзалы үшін қатты ұяламын. Өзге жақтан достарым келгенде вокзалдың ішіне кіргізбеуге тырысамын. Деретханасы мүлдем сұмдық қой. Бұл жерде жаңаланатын нәрсе жаңа жылыңызбен деген сөздің қасындағы цифрлар ғана ғой...

Шынарғұл СҮЛЕЙҚЫЗЫ, жолаушы: – Ана мен бала бөлмесіне кірудің өзі қорқынышты. Жанындағы қонақ бөлмелерден

жыойнақ құрып айқайлап-шыңғырған дауыстар естіледі. Залға жарық тартылмаған. Қыл-аяғы қиырдағы Павлодардың вокзалымен салыстырғанда бұл жер «тауық қора» секілді...

Жолаушыларға 13 түрлі қызмет ұсынып отырған автобекет туралы елдің пікірі осындай. Бұдан бөлек билет сатушы қызметкерлердің дерекілігі мен жүк сақтау қоймасының қымбаттығын қосыңыз... Ал, вокзал әкімшілігін жұрттың сын-пікірлерінен бұрын, есік

алдындағы таксистердің көптігі алаңдатады. Шетелде мұндай әлеуметтік нысандар тұтастай жекеменшікке берілмейді. Онда мемлекеттің белгілі дәрежеде үлесі болады. Біріншіден, бұл заңдық бақылау жасауға мүмкіндік берсе, екінші жағынан, жекенің үлесі оның дамуына, табыс әкелуіне көмектеседі. Салығын төлесе, кіріс кіргізсе болды деген әкімшіліктің немкетті пиғылы облыс орталығындағы жалғыз сапаржайды жұрт арасында «Тауық қора» дегізіп отыр. Қалай десек те билік осындай халықтық нысандарды өз меншігіне алып қамқорлық жасаса игі еді. Әйтпесе, ұстағанның қолында, тістегеннің аузында кеткен қаншама ғимарат дәл бүгінгі автовокзалдың күйін кешуде.

А.НАЗЫМҰЛЫ.

ДАБЫЛ

ЖАНАТ АЙҚАЙ

Бүгінгі қоғамның адамдары обал сауап дегенді мүлде ұмытқан. Әлдісі әлсізін аяққа таптап, жәбір көрсетіп, өзін-өзі өлтіруге итермелеу, болмаса жанын жаһанамға кетіре салу, олар үшін шыбын өлтіргенмен бірдей болып қалды. Жасы да, жасамысы да, ұлы да, қызы да, төбелестің бел ортасында жүреді. Тіпті, бейбіт күнде қару ұстап, бірін-бірі ату, суық қарумен жарақат салу криминалды топтар тұрмақ, мектеп, колледж, жоғары оқу орындары түлектерінің арасында болып тұратынын ақпарат құралдары, көгілдір экран екі күннің бірінде дабыл қағып жатады.

Алматы облысының Алакөл, Панфилов аудандарындағы криминалды топтарды ел әлі ұмыта қойған жоқ. Олардың атамандары құрықталды, бірі бақылық болды. Бірақ, шырмауықтай шырмалған қылмыс әлі сейілер емес. Панфилов ауданы Көктал ауылында топтар арасындағы істің ақ қарасын анықтап есеп айырысу қарулы қақтығысқа ұласты. Тараптар жанжал барысында суық қарулар мен атыс қаруларын қолданған. Нәтижесінде ауруханаға төрт адам түсіп, оқиға орнынан алыс емес жерден 27 жастағы жергілікті тұрғынның мәйіті табылды. Осы қылмыстық оқиғаға он шақты адам белсенді қатысқан. Бұдан бөлек 2019 жылы қазан айында Қоңырөлең ауылының тұрғыны Е. Ботамбаевтың өлімі де толық ашылмай, әлі жұмбақ күйінде қалған. Шекаралық аймақтағы Қоңырөлең ауылының келіні 1998 жылғы Гүлмайса Жақыбаева 14 қаңтарда, «Жаскент» қалашығында әке-шешесінің үйінде өзіне-өзі қол салған. Шытырманға толы бұл қылмыстық оқиғалардың ақ-қарасын білу мақсатында Алматы облыстық Ішкі істер департаментінен төмендегідей жауаптар алдық.

«Біреудің кісісі өлсе қаралы ол, Қазі көрген жүрегі жаралы ол, Көзінің жасын тыймай жылап жүріп, Зарланып неге өнге салады ол», – дегенді Абай Құнанбаев тектен-тек айтпаған шығар. «Қыз өсірдім, өрісім ұлғайды, «Мың жылдық құда болдым» немере сүйдім», – деген Төреби Жақыбаев өзіне-өзі қол салған қызы Гүлмайса Жақыбаевадан айрылып, қара жамылған отбасының азалы әнін, зарын тыңдау кімге оңай дейсің?! Редакцияға қоңырау шалып, «Барлық ақпарат құралдарын шақырдық, жергілікті полицияға сенім жоқ, себебі қызымның жолдасы, күйеу балам Жанат Қуанышбаев органда қызмет істейді. Қызыма нақақтан-нақақ жала жалпты. Біздің қолымызда оны дәлелдейтін, қызымның СМС арқылы жазған ағықтары бар. Қызымды ұры тұтып, төсек орнымен төркініне әкеп тастады. Өз дәуелетім өзіме жетеді. Баламды ондай қисық жолға тәрбиелеген емеспін. Ағылшын пәнінің мұғалімі еді. 2018 жылы қызымды алып қашып кетті. Артынан қуып барғанымызда қыздың келісімі болмағанын біліп үйге алып келдік. Алайда араға үлкен кісілер түсіп, «есік көрді деген аты қалады» деген соң, кешірім сұрап келген құдаларға мейірім танытқаныма енді өкініп

отырмын», – дейді қыздың әкесі Төреби Жақыбаев.

«Бұған дейін, қызыңыз «күйеу баладан зорлық-зомбылық көрдім» – деп, шағым айтып келген кездері болды ма?», – деген сауалымызға: «Отбасы болған соң ыдыс аяқ сыңғырлаған сәттері болды. Бір күн, жарым күн үйде болып, қайтып баратын. Маған да, анасына да, ашылып ештеңе айтқан емес. Алайда, сіңлісі Талшыбыққа: «Күйеуім ашуланғанда өзін-өзі ұстай алмай қалады. Ұрып-соғып тамағыма пышақ тақап, «Маған бәрібір орып жіберем», – дейді екен. «Одан қатты қорқамын», – деп айтыпты. Дәл мынандай қорлауды көрген емеспін. Қызым томаға тұйық, намысшыл еді. Бар бөле сол 13 миллион теңгеден шығып тұр. Қыздары, өзіне-өзі қол салар алдында, жолдасының алдап-арбауына түсіп қолхат жазғанын, содан соң екеуі аудандық сотта қызмет атқаратын Гүлжан атты қызға барып, талап-арыз жазған. Алайда ол қызметкер қыздың зорлықпен жазып отырғанын сезіп, талап арызды қабылдамай қойған, – дейді қыздың әкесі. Бұл ақпараттың да, анық қанығын білу мақсатында Панфилов аудандық сотының кеңсе меңгерушісі Ырысбекова Гүлмира Мұқажанқызына хабарласып, «Гүлжан есімді қыз сіздерде қызмет жасай ма?», – деген сауалымызды қойдық. Ондай азаматшаның қызмет жасайтыны анықталды. Осы қылмыстық істі тергеген Панфилов аудандық полиция бөлімінің тергеушісі Дастан атты азамат Гүлжанның куәгер ретінде жазып берген түсініктемесі қылмыстық құжатта тіркелгенін, оның барлығын облыстық Ішкі істер департаментіне өткізіп бергенін мәлімдеді. Намыстан өртеніп, «Күйеуіме қайта қосылам» – деп соның айтқанымен жасамаған ұрлығын «Жасадым» деп қолхат берген. «Гүлмайсаның қолхатта қолы да жоқ», – деген ата-анасы өз сөздеріне дәлелдеме ретінде марқұм болған қыздарының күйеуімен «Whats App» арқылы жазысқан соңғы жазбаларын ұсынды.

1.СМС: «Жанат жаным неге мені алдайсың?

2.Сен бағана ақшаны алғанды мойындасаң қайта қосыламыз деп едің ғой. Алмаған ақшаны мойындатып, балам үшін семья үшін деп маған арыз жазғыздың ғой. Бұның не?

3.Санжардың болашағын ойламайсың ба?

4.Сен маған ұрламаған нәрсені мойындатып қайтадан қосыламыз деп алдап әкем мен кенже ағамның

СУРЕТТЕ: Ардақ Жақыбаева, Дариға Ахметова (Панфилов ауданының тұрғындары) және Балауса Райысова (Талдықорған қаласының тұрғыны).

алдында маскара етіп кеттің.

5.Мен ештеңе де, ақша да ештеңе ұрлаған жоқпын. Сен ұрладың деп мойында, балаңнан бас тартып мойындасаң екеуіміз қосылып қайта жаңа өмір бастап бақытты боламыз деп едің ғой. Жаным неге, неге, неге мені алдап тастап кеттің. Енді елдің бетіне қайтып қараймын мен. Екеуіміздің болашағымыз үшін баламыз үшін жалған нәрсені алмаған, ұрламаған ақшаны алдым деп өтірік сен үшін мойындадым ғой. Жаным енді маған өлуден басқа ештеңе қалмады» – деп «смс» жазған Гүлмайса осы хабарламадан кейін өзіне-өзі қол салған.

«Бұл жерде күйеу баламыздың оны алдап, басқа біреудің жасаған ұрлығын менің қызымның мойнына алуға мәжбүрлегені тайға таңба басқандай көрініп тұр ғой. Күйеу баламыз Жанат Қуанышбаевтың кінәлі екенінің дәлелі осы емес пе?» – деп аныраған анасы бір жыл бұрын осы адам мен қызым бір-бірімен танысып біліспеген, бір күн де жүрмеген, араларында махаббат сезімі болмаған, жігіт алып қашып кеткенде, «тас түскен жеріне ауыр, тастай батып судай сің», деп ата-дәстүрді аттамай тұрмысқа бергендеріне қатты өкініп отыр. Ғұмыры небары 22 жасында үзілген қыздары үшін «Ақиқаттың түбіне жетпей қоймаймын», – деген Төреби Жақыбаев ақпарат құралдары мен жоғарғы билік өкілдерінен жәрдем күтуде.

Қылмыстық кодекстің 105- ба- бына сәйкес өзіне-өзі қол салу дерегі бойынша қылмыстық істі облыс- тық полиция департаменті қатаң бақылауға алғанын хабарлайды.

Тергеу ісі толық аяқталғанша біз де әліптің артын бағып, қылмыстық істің қалай өрбитінін, я сотқа дейін жететінін, болмаса қысқарғаны туралы ақпаратты, ішкі істер органдары арқылы біліп жариялайтын боламыз. Алайда, өзіне-өзі қол салу дерегі бойынша Алматы облыстық соттарында соңғы 2018-2019 жылдары сотқа жеткен істер болмапты. Журналистік зерттеулерге сүйеніп, бұрын органдарда қызмет жасаған, қазір зейнет демалысында жүрген прокурор және қорғаушы (адвокат) заңгерлермен сөйлесіп, «Өзіне-өзі қол салған Гүлмайса Жақыбаеваның жолдасына жазған хаты арқылы қылмыстық істі өндіріске алуға бола ма?», – деген сауалымызды көлденең тарттық. Қос бірдей заңгер қылмыстық істі аяғына дейін жеткізуге болатынын, ол үшін жәбірленуші тарапты прокуратура органдарына шағымдануға кеңес берді.

Енді өткен жылғы желтоқсан айында жұмбақ жағдайда көз жұмған 46 жасар Еділ Ботамбаевтың қазасы да тура осы Гүлмайса Жақыбаеваның қайын атасы Амангелді Тұмабаевқа тиесілі мал жайылымында болған. Бұл жерде де Жанат Қуанышбаевтың есімі аталады. Марқұм болған Еділ Ботамбаевтың жұбайы Дариға Ахметованың айтуынша оқиға желісі былай өрбиді:

– Жанат Қуанышбаев біздің көрші. Ол менің күйеуімді үнемі қазбалап жүретін. Кез келген жөлеумен оны учаскеге жауып қоятын. Ал, бір күні үйге келіп, Еділді фазендасына мал бағуға алып кетті. Күйеуім барғысы

келмеп-ақ еді, бірақ қоқан лоқыдан қорыққан соң амалсыз кетті. Бұл полиция қызметкері туралы сұмдық қорқынышты әңгімелер өріп жүр. Ол адамдарды малын бақтыруға алып барып, ұрып-соғатын көрінеді. Сосын олар қашады екен. Ақыры менің қауімім шындыққа айналды, – деп зар жылайды. Соңғы рет оның жұбайы өлерінен бір күн бұрын байланысқа Қуанышбаевтың телефоны арқылы шығып, «Менде бәрі жақсы» – деп айтыпты. Ал, ертесінде таңертең 6-шы қазанда өзен жағасында оның мәйіті табылған. Денесінде сау тамтығы болмаған. Төнінің бәрі қанталаған, жарақаттарға толы болған. Басына келтек ағашпен соққандай терең жарақат түсіпті. Екі қолының шынтағы тілініп кеткен. «Мұндай терең жарақатты тек сымтемір ғана қалдыруы мүмкін. Тегінде оны байлап қойып, соққан сияқты», – дейді марқұмның әйелі. Жерлеу алдында туыстары түсіріп алған күйеуінің суретін көрсетті. «Қозғалған қылмыстық іс мұқият тергелген жоқ. Полиция қызметкерлері менің баурым өзіне қол жұмсап, таудың шыңынан секірген деп істі жауып тастады», – дейді марқұмның бауыры Мейіржан Ботамбаев. «Мен оның денесі табылған жерге өзім барып көрдім. Жардан өзенге дейін шамамен 70 метр. Қандай тұжырым болса да ол жерден секірсе тіптен оның мәйітін тауып алған жерге жете алмайды. Оның үстіне қой бағып жүрген көршілес учаскедегі шопан полиция қызметкерлеріне қуғыншылардан қашып келе жатқан күйеуінің көргенін, оның үсті басы қан екенін және өзінің қай бағытқа қашып бара жатқанын айтпауда өтінгенін айтты берген. Тергеу орындары оның түсініктемесін тіптен назарға алмаған», – дейді.

Міне, екі бірдей кісі өліміндегі жіптің ұшы Панфилов ауданындағы полиция бөлімінің қызметкері Жанат Қуанышбаев пен оның әкесі Амангелі Тұмабаевқа барып тіреледі. Қаралы жанұялар, жәбірленушілер екі бірдей отбасы Президент Қасым-Жомарт Тоқаевқа ғаламтор арқылы жүгінді. Бұл қылмыстық істі неге ашылмай қалғаны туралы біз де Алматы облыстық Ішкі істер департаментіне сұрау салдық. Өндірістік істі өз бақылауларына алып, тергеуді облыстық Ішкі істер департаменті жүргізетінін мәлім етті. Ақпарат құралдары көтерген шулы оқиғадан кейін Амангелді Тұмабаев пен Жанат Қуанышбаевқа қатысты ғаламторда үшінші адам Талдықорған қаласының тұрғыны Райысова Балауса ғаламтор арқылы видео жариялап, әкесі Амангелді Тұмабаев пен баласы Жанат Қуанышбаевтан жәбір көргендерін айтып, Панфилов аудандық ішкі істер бөліміне жүгінгенін, алайда, ешқандай нәтиже шықпағанын, өздеріне тиесілі малдарын ала алмай жүргендерін айтып, жазған түсініктемелерін жариялады.

Айтақын МҰХАМАДИ

Дүйсенбі - Понедельник, 27 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.25 «Мәселе»
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00,00.40 «Ниет»
14.00, 17.00, 20.00, 00.10 AQPAPAT
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
16.00 «Апта»
16.45 Х/ф «Баланың көңілі»
17.15 Т/х «Өсиет»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
22.30 Т/х «Әулет ары»
23. 25 «Бізбен бірге» Теле-хикая
00.40 «Ниет»

ХАБАР

06.00, 03.00 ҚР Өнұран
06.00 «Тамаша»
07.30,16.30 «Қызық таймс»
08.45,14.50 Т/х «Келінжан»
09.30, 20.00 Т/х «Көкжал»
10.20, 21.40 Т/х «Листопад»
12.00 «Жаңалықтар». Ново-сти.
12.30 «Баспанаға бағыт»
13.00 Т/с «Семейный альбом»
15.00 Т/х «Келінжан»
17.45, 23.15 Т/с «Абдулхамит хан»
19.30 «Қортынды жаңалықтар»
20.50 «Народный контроль»
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»
01.50 Сериал «Черный список»
02.30 «Менің тағдырым»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,19.10 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.45, 17.10 Т/х «Сыла»
11.50, 21.00 Т/с «Қара ниет»
12.50 М/с «Буба»
13.00 Т/с «Не ври мне»
14.00, 00.00 Сериал «Брига-да»
16.30 Т/х «Отбасы»
20.00, 03.00 Astana Times
22.00 Т/х «Кулфи»
23.00 Т/х «Жаза»
02.20 «Казнет»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00,02.20 Т/х «Когда зовет сердце»
07.00, 03.05 «Той заказ»
07.30 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «QALAYYM LIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Улицы раз-битых Фонарей-14»»
22.00, 01.35 «П@УТИНА»
00.35 «Ученица Мессинга»
03.30«Басты прайм»
04.30 «Ұшқалақ»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05 «Дау-дамайсыз»
07.30,01.30 Т/с «Мұңайма Нефисе»
08.40 Т/х «Қиын шақ»
09.40 «Смеяться разрешает-ся»
10.20Х/ф «Охота на верного»
12.20 Х/ф «Брат или брак -2»
14.30 «Осиное гнездо»
15.50 Т/х «Сағыныш»

Утерянные бланки иностранных разрешений КНР вид «Д за № 1) 0000802, 2) 0000804 выданные ИТК по Алматинской области на ИП «Данилов В.И» считать недействительными.

Утерянные бланки иностранных разрешений КНР вид «Д за № 1) 0000487, 2) 0000799 выданные ИТК по Алматинской области на ИП « Муханов Е.А» считать недействительными.

Сейсенбі - Вторник, 28 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00,02.40 Өнұран
06.05 «Көңіл толқыны»
06.30,14.00, 17.00, 20.00, 00.10 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00,00.40 «Ниет»
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
15.10,22.30 Т/х «Әулет ары»
16.00, 02.15 «Жан жылуы»
16.25 Сұхбат «Нұр тілеу»
17.15 Т/х «Өсиет»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
23. 25 «Бізбен бірге» Теле-хикая
00.40 «Ниет»

ХАБАР

06.00, 03.00 ҚР Өнұран
06.00 Қорытынды жаңалықтар. Итоги дня.
07.15 «Көрімдік»
07.40,16.30 «Қызық таймс»
08.45,14.50 Т/х «Келінжан»
09.30, 20.00 Т/х «Көкжал»
10.20, 21.40 Т/х «Листопад»
12.00 «Жаңалықтар». Но-вosti.
12.30 «Баспанаға бағыт»
13.00 Т/с «Семейный аль-бом»
15.00 Т/х «Келінжан»
17.45, 23.15 Т/с «Абдулха-мит хан»
19.30 «Қортынды жаңалықтар»
20.50 «Новый курс»
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»
01.50 Сериал «Черный список»
02.30 «Менің тағдырым»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,19.10 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и мед-ведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
10.50,17.10 Т/х «Сыла»
13.00, 21.00 Т/с «Қара ниет»
14.00, 00.00 Сериал «Бри-гада»
16.30 Т/х «Отбасы»
20.00, 03.00 Astana Times
23.00 Т/х «Жаза»
02.20 «Казнет»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00,02.20 Т/х «Когда зовет сердце»
07.00, 03.05 «Той заказ»
07.15,18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «QALAYYM LIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-СТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Улицы раз-битых Фонарей-15»
22.00, 01.35 «П@УТИНА»
00.35 «Ученица Мессинга»
03.30«Басты прайм»
04.30 «Ұшқалақ»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05,01.30 Т/с «Мұңайма Нефисе»
08.00 Т/х «Қиын шақ»
08.40 Новости
09.20 «Розыск»
10.10,21.40 Х/ф «Обратный

отсчет»
12.10, 23.40 Х/ф «Аквадели»
14.30 «Осиное гнездо»
15.30 Т/х «Сағыныш»
17.00 Т/х «Қиын шақ»
18.10 Т/с «Қарат теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.30-04.15 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерные новости
02.30 «Той бастар»

ЖЕТИСУ

07.00 Өнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Туржорық»
10.30 «Әдебиет пен адам-зат»
11.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 79-бөлім
12.00 «Ел қамы»
13.00 «Шашу»
14.00 «Әсем әуен»
14.30 Д/ф «Ғажайып мәдениет»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Болмыс» ток-шоуы
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Диалог» /прямой эфир/
19.30 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Экорейд»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 80-бөлім
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Өнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұран
06.00,04.00 «Ризамын»
07.00 Информбюро
08.00 «Тылсым әлем»
09.05 Х/ф «Каникулы ма-ленького Николя»
11.00,21.00 Сериал «Иф-фет»
12.00 «Жанкешті ханымдар»
14.00 «Ералаш»
15.00 «Экстрасенсы детек-тивы»
16.00,17.00 Сериал «Саня-Федя»
18.00,19.00 Сериал «Ивановы-Ивановы»
20.00 Информбюро
22.00 « What's Up»
23.30 «Әзілдер жинағы»
01.10 Сериал «Мехектің өмірі»
01.50 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
04.00 «Ризамын»
05.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 05.15 «Гу-гулет»
07.00, 22.05 Т/х «Азулылар әулеті»
08.00,17.00,03.45 «Элиф»
09.00 «М/ф «Леди Баг и Супер кот»
09.30 «Смеяться разреша-ется»
11.00, 19.00 Сериал «Рус-ская наследница»
12.40,02.00 Сериал «Я знаю твои секреты»
13.50,18.00 Т/с «Балабол-3»
15.00, 23.00 «Q-ЕЛІ»
15.20 «Тек қана қыздар»
16.00, 03.00 Т/х «Жаңа келін»
21.00 Потеря 777
21.05 Т/х «Зың-зың Күлпаш»
23.30 Х/ф «Громобой»
04.30 «Жеңіп көр»

Сәрсенбі - Среда, 29 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00,02.35 Өнұран
06.05 «Көңіл толқыны»
06.30,14.00, 17.00, 20.00, 00.10 AQPAPAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00,00.40 «Ниет»
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
15.10,22.30 Т/х «Әулет ары»
16.00, 02.15 «Тұлға»
16.30 Әл-Фараби
1150ж. Д/ф «Өркениет шырақшысы»
17.15 Т/х «Өсиет»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
23. 25 «Бізбен бірге» Теле-хикая
00.40 «Ниет»

ХАБАР

06.00, 03.00 ҚР Өнұран
06.00 Қорытынды жаңалықтар. Итоги дня.
07.15 «Көрімдік»
07.40,16.30 «Қызық таймс»
08.40,14.50 Т/х «Келінжан»
09.30 Т/х «Көкжал»
10.20, 21.40 Т/х «Листопад»
12.00 «Жаңалықтар». Но-вosti.
12.30 «Баспанаға бағыт»
13.00 Т/с «Семейный альбом»
17.45, 23.15 Т/с «Абдулха-мит хан»
19.30 «Қортынды жаңалықтар»
20.00 Т/х «Тайталас»
20.50 «Біздің назарда»
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»
01.50 Сериал «Черный список»
02.30 «Менің тағдырым»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,19.10 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и мед-ведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
10.50,17.10 Т/х «Сыла»
13.00, 21.00 Т/с «Қара ниет»
14.00, 00.00 Сериал «Бри-гада»
16.30 Т/х «Отбасы»
20.00, 03.00 Astana Times
23.00 Т/х «Жаза»
02.20 «Казнет»
04.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00,02.20 Т/х «Когда зовет сердце»
06.45, 03.05 «Той заказ»
07.15,18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «QALAYYM LIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.00 «Басты жаңалықтар»
18.45 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВО-СТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Улицы разбитых Фонарей-15»
22.00, 01.35 «П@УТИНА»
00.35 «Ученица Мессинга»
03.30«Басты прайм»
04.30 «Ұшқалақ»

КТК

07.00 ҚР ӨНҰРАНЫ
07.05,01.30 Т/с «Мұңайма Нефисе»
08.00 Т/х «Қиын шақ»
08.40 Новости

09.20 «Розыск»
10.10,21.40 Х/ф «Обратный отсчет»
12.10, 23.40 Х/ф «Аквадели»
14.30 «Осиное гнездо»
15.30 Т/х «Сағыныш»
17.00 Т/х «Қиын шақ»
18.10 Т/с «Қарат теңіз»
19.30 Кешкі жаңалықтар
20.00, 03.30-04.15 «Астарлы ақиқат»
21.00 Вечерные новости
02.30 «Той бастар»

ЖЕТИСУ

07.00 Өнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Экорейд»
10.30 «Диалог»
11.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 80-бөлім
12.00 Д/ф «Батысқа қарай аққан өзен»
13.00 «Шашу»
14.00 «Жетісу зертханасы»
14.30 Д/ф «Өркениет ғажайыптары»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 «Жүрек сөзі»
16.30 «Ауылдағы ағайын»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 Д/ф «Әлемнің мәдени қазынасы»
18.00 «Шашу»
19.00 «Ұлт пен рух»
19.30 «Жетісу жұмбақтары»
20.00 «Қателік»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Арнайы репортаж»
21.30 Новости
22.00 «Бірінші ханым» теле-хикаясы 81-бөлім
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Өнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Өнұран
06.00,04.00 «Ризамын»
07.00 Информбюро
08.00 «Тылсым әлем»
09.00 «Әзілдер жинағы»
09.30 Х/ф «Арло: говорящий поросенок»
11.00, 21.00 Сериал «Иффет»
12.00 «Жанкешті ханымдар»
14.00 «Ералаш»
15.00 «Экстрасенсы детек-тивы»
16.00,17.00 Сериал «Саня-Федя»
18.00,19.00 Сериал «Ивановы-Ивановы»
20.00 Информбюро
22.00 « What's Up»
23.30 «Әзілдер жинағы»
01.10 Сериал «Мехектің өмірі»
01.50 Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері
04.00 «Ризамын»
05.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 05.15 «Гу-гулет»
07.00, 22.05 Т/х «Азулылар әулеті»
08.00,17.00,03.45 «Элиф»
09.00 «М/ф «Леди Баг и Супер кот»
09.30 «Смеяться разреша-ется»
11.00, 19.00 Сериал «Рус-ская наследница»
12.40,01.30 Сериал «Я знаю твои секреты»
13.50,18.00 Т/с «Балабол-3»
15.00, 23.00 «Q-ЕЛІ»
15.20 «Тек қана қыздар»
16.00 Концерт «Шапшаншар»
21.00 Потеря 777
21.05 Т/х «Зың-зың Күлпаш»
23.30 Х/ф «Легионер»
02.30 «Япыр-ай»
04.30 «Жеңіп көр»

РЕФОРМА

Қазақстан тәуелсіздік алғалы бері сот саласында түрлі реформалар жүзеге асып келеді. Кейбір заңнамалар қатайып, енді бірі медиациялық тәсілмен келісімге келу шаралары өз нәтижесін беруде. Байырғы дала билерінің ұстаным ұстанған, екі тарапты бір бітімге келтіру үрдісі бүгінге сот саласында кең өріс жайып келеді. Мұның өзі дау-дамайларды сотқа дейін жеткізбей келісім арқылы татулыққа үндеу. Соның өзінде де соттағы өндірістік істер көбеймесе, азайған жоқ. Бұл әсіресе азаматтық істерді қарау барысында айқын көрінеді. Бұқара халықтың сотқа деген сенімін арттыруға, әрі соттардың жүзеге асырып жатқан реформалары басты мақсаттары болып табылады. Бұл сот төрелігін жүзеге асыруда әрі сапасын арттыру және сот шығындарын азайтуға мүмкіндік береді – дейді Алматы облыстық сотының судьялары. Мәселен, сотқа дейін «медиация» яғни татуласу пилоттық жоба бойынша Алматы облысының соттарында 2019 жылы 4904 талап-арыз түсіп қаралған. Бұл көрсеткіш 2018 жылдың мамырынан бастап желтоқсан айындағы көрсеткішке зер салсақ 1 226 болған. Оның ішінде 1103 талап-арыз бойынша судьялармен медиативтік келісімге келтірілген. Яғни, өткен жылы 359 іс қараса, оның 7-уіне татуласу келісімі жасалған.

Бүгінгі қоғамдағы басты мәселе – отбасылық және неке қатынастары. Жылдан-жылға шаңырақ көтерген жастар арасында неке бұзу белең алып барады. Жүрек қалауларымен өліп-өшіп, махаббат сезіміне өртенгендер үй болып шаңырақ көтергенде, өмірдің сынағына дайын болмай шығатынын тұрмыстық ахуал дәлдеп беруде. Жеке өз бас-тары ғана екіге жарылып жатса бірсәрі. Орталарында екі-үш баласы бар отбасылардың бірін-бірі сотқа сүйреп, дүние-мүлікке таласып жатулары әбестік нәрсе. Бәрінен де, жәутендеген балалар психологиялық соққы алатынын жас отбасылар жете түсіне бермейді. Тіпті жас ерекшеліктері анағұрлым егде жастағы ерлі-зайыптылардың да самай шаштары ағарғанда дүние бөлісуі үлгі өнеге емес.

Міне, қоғамдағы отбасылық шиеленіс, әрі әлеуметтік саланың сыздауықтай сыздаған осы жарасын емдеу саласында сот реформаларының тағы бірі «Отбасылық соты» іске қосылды. Мұндағы басты мақсат, отбасы мен отбасылық құндылықтар институтын нағайту. Бұл бағытта да судьялардан аса мұқияттылықты талап етіп, сонымен қатар аймақтағы жергілікті соттардың өндірісіндегі кәмететке толмаған балалардың мүдделерін қорғауды көздейді. «Үйлену оңай, үй болу қиын» дегендей, шаңырақтары шайқалған отбасылардың бауыр еті балаларының мүддесінен гөрі өздерінің жеке бастарының қамын күйттеп, балаларының психологиялық соққы алатындарын біле тұра, екі айырылуға бекем бел буатындары өзекті өртейді. Аталған жоба бойынша соттарға 2019 жылы, 11119 азаматтық арыз түсіп оның 10108 -і өндіріспен аяқталған. Бұл 2018 жылдың сәйкес кезеңімен салыстырғанда 9494 іс түссе, 8895 азаматтық іс аяқталған. Цифрлық көрсеткішкерге қарап, мақала барысында айтылған отбасылық мәселелердің өзектілігін аңғаруға болады. Яғни, 2019 жылы келіп түскен істер санының 1625 іске немесе 15 пайызға өсуі байқалады. Мұнда да медиация тәртібімен даулардың 1495-і аяқталған. Ал, 2018 жылы бұл көрсеткіш 1090 іспен біткен.

АЖЫРАСУ

АБЫРОЙ ЕМЕС

Бұқара халықтың бәрі бірдей сауатты емес. Көздері ашық, көкірегі ояу болғанымен заң аясында түрлі кедергілерге тап болып жатады. Өздерінің құқықтарын қорғауда, заңгерлер мен құқық қорғау органдарына шағымданып жатамыны да сондықтан. Қазір екінші бірі сот жүйесіне жүгінетіндері хақ. Себең, жер дауы, баспана, алимент, несие және қылмыстық істердің шешімін айтып, үкімін шығаратын да, соңғы нүктесін қоятын да сот. Әрине, мұнда да екі тараптың бірі сот шешіміне немесе кескен үкіміне наразы болып жатады. Бұл заңды құбылыс.

Ажырасқан отбасылардың әрбір екіншісі немесе үшіншісінің балалары тірі жетім атануда. «Мұның себебі қандай?», – деген сауалдың жауабы «Отбасыларда береке жоқ»... Нәзік жандылардың айтуынша, күйеулері ішкілікке салынған, болмаса жұмыссыз, әрі көрсететіндері зорлық-зомбылық, күн көрсетпейді дейді. Статистикалық мәліметтерге жүгінетін болсақ, 2015 жылы республи-

ка бойынша 148000 неке құрған жұп тіркелсе, олардың 53000 ажырасып кеткен. Бес жыл бұрын әрбір төртінші жұп некелерін бұзса, қазір әрбір екінші жұп ажырасуы бекем. Бұл көрсеткіштер әсіресе Солтүстік, Павлодар, Шығыс Қазақстан, Батыс Қазақстан, Қарағанды облыстарында басым болып тұр. Күні кеше ғана 31-бірінші телеарнаның Біріккен Ұлттар ұйымы жариялаған мәліметтерге зер салсақ, Қазақстан отбасы ең көп ажырасатын 10 мемлекеттің бірі екені айтылды. Статистика комитетінің берген дерегінде соңғы бес жылда 733 660 неке қиылып, 268 504 отау екі бөлініп кеткен. Демек, жас отбасылардың тұрмыс құруға дайындықсыз келгендерін көрсетеді. Ажырасу абырой емес. Бұл Отан үшін де қауіпті. «Отбасылық соты» пилоттық жобасы осындай келеңсіз отбасылардың алдын алу шарасында қыруар жұмыстар атқаруда.

Сот реформасының тағы бір жобасы «Виртуалды сот». Бұл азаматтық, қылмыстық және әкімшілік істерге қатысты. Ол бойынша 2019 жылы 590 іс қаралған. Оның ішінде азаматтық істер бойынша 424, қылмыстық істерге қатысты 91, әкімшілік 75 іс қаралған. 2018 жылдың қазан-желтоқсан айларында 107 іс қаралса, оның азаматтық істеріне 65, қылмыстық 13 және 29 әкімшілік іс болған. Бұл реформаларды жүзеге асырудағы басты жүйе сот ісін жүргізуді жеделдететін және жеңілдететін «Түнгі сот» жобасы аясында облыста 1294 әкімшілік іс, ал 2018

жылдың қазан-желтоқсан айларында 239 іс қаралыпты. Сот саласы мамандарының айтуынша, бұл маңызды жайт аталған жобалар тұрақты жағдайда іске асырылатын болады – дейді. Бұл пилоттық жобалар 2020 жылы 15 қаңтардан бастап әкімшілік істерді жеделдете қарау ережелері 2020 жылы 4 қаңтардағы «Қазақстан Республикасының Әкімшілік құқық бұзушылық туралы кодексіне өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Заңымен іске қосылады. Сондай-ақ, еңбек ұжымдарындағы жанжалдарды азайтуға бағытталған «Қоғамдық-құқықтық қатынастардан туындайтын еңбек даулары мен дау-дамайларды болдырмау» пилоттық жобасына сәйкес барлығы 49 азаматтық іс қаралып, олардың 20-сы медиация тәртібімен аяқталған. Міне, сот саласындағы пилоттық жобалардың жүзеге асырып жатқан реформалары өз жемісін беруде. Әсіресе, азаматтық істердегі «Отбасылық соты» пилоттық жобасы, отбасы құндылықтары туралы сотқа талап арыз берген ажырасушыларды медиациялық тәсілмен қайта табыстыру да үлкен серпін беруде. Қоғамның, мемлекеттің ең басты байлығы ол – адам. Сол адамзат та мемлекеттің бір тұтастығын, тыныштығын, ынтымақ-бірлікте болуын қалайды. Демек, Отан да отбасынан басталады. Отбасының ыдырауын, мемлекеттің ыдырауы деп түсінген әрбір отбасы шаңырақтың биіктігін, керегенің беріктігін қаласа игі. Қоғамдағы дау-дамайлар, еңбек ұжымындағы қоғамдық-құқықтық қатынастардың жиі бұзылу да еңбек адамдарының жүйкесіне салмақ салады. Уақтылы жалақы төленбеуі, еңбек шарттарының жүзеге аспауы, не болмаса еңбек шартының жасалмауы сияқты толып жатқан мәселелерге қатысты сотқа жүгінетіндер көбеймесе, азайып тұрған жоқ. Әкімшілік істерге қатысты да осыны айтуға болады. Бұл бағытта «Түнгі сот» жобасы қалыпты жұмыс жасауда. Қазір адамнан көліктің саны артық. Ал жүргізушілердің де жол ережесіне қатысты заңдарды белден басып, ішімдік ішіп рөлге отыруы немесе жылдамдықты арттыруы, жол апаттарына жол беруі осының бәрі сотқа келіп тіреледі. Сот ісін жеңілдетуді, әрі халықтың сотқа деген сенімін арттыруда жүзеге асырылып жатқан реформалардың бір саласы осы.

Айтақын МҰХАМАДИ

ТАНЫМ

ЖАҒАПЫРАҒЫН
ЖАЙҒАН

Елге белгілі ақын, Қазақстан Жазушылар және

Журналистер одағының мүшесі, 40 жыл білім саласында еңбек ет-

кен Ы. Алтынсарин атындағы төсбелгінің иесі Әдепхан Төреханұлы

ЖАҚЫБАЕВ биыл сексеннің сеңгіріне аяқ басып отыр. Елдің, жердің,

сырын толғаған қаламгердің бүгінге дейін «Балдәурен», «Белжайлау»,

«Орбұлақ», «Баркөрнеу» атты өлең жинақтары және «Ұлттық та-

ным тағылымы», «Жапырақ жайған бәйтерек», «Еңкеймеген еменнің

жапырақтары» атты тарихи танымдық, этнографиялық кітаптары

жарық көрді.

Осы орайда «Жапырақ жайған бәйтерек» атты кітаптан алынған

танымдық мақалалар тізбегін газетіміздің бірнеше санына жария етуді

жөн көрдік.

Бәйтеректің бұтағы

Әкем Төрехан әңгімесін мақалдап бастады. «Атадан ұл туса игі, ата жолын қуса игі», «Жеті атасын білмеген ұл жетесіз, өз төркінін жат көрген қыз жетесіз» – деген балам. Атамыз Алаш, шаңырақ, уық, керегеміз ағаш болғалы шыққан тегін, руын, тайпасын білу әр бір ұрпақтың өшпес борышы.

Мен ғұлама оқымысты немесе көсем шежіреші емеспін, қазақтың қарапайым қатардағы пендесінің бірімін. Әрбір әке өзінің көзімен көріп, көңілге түйгенін, атадан балаға мирас болып қалған аңыз, әңгімелерді өзінің ұрпақ мұрагерлеріне айтып кету қиямет қайым үшін парыз.

Егер мен көзімнің тірі кезінде сендерге ешнәрсе айтпай кетсем менің пәниден бақиға барғанда мойныма өтелмей қалған қарыз іспетті. Ал менің айтқанымды саналарына сыналап, бекітіп, зерделеріңе тоқып, ұрпақтан ұрпаққа өшпес, жоғалмас қазына етіп қалдыру сендердің құдай, әруақ алдындағы атқарар борыштарың.

Жеті атаны білу деген сөз әкенді, әкенің әкесін, оның әкесінің аты-жөнін біліп қою ғана емес, сол әкелердің, аталардың, бабалардың өмір сүрген дәуірін, мекен жайын, өскен топырағын, ішкен су, жұтқан ауасын, кәсіби шаруашылығын, бастарынан өткізген қызықтары мен қайғы-қасиреттерін, салт-дәстүрлерін, елін қорғаған батырларын, көсемдері мен шешендерін, қорғаныс шебінің сыр сипатын, мақсат мүдделерін екшеп електен өткізіп, озығын алып, тозығын торқалау.

Мен Суан атамнан бастайын да сол Суаннан тараған өзіміз шыққан бұтақтар төңірегінде әңгімемді ілгері сабақтайын. Суаннан Байтүгей, Тоқарыстан, Қанбағыс, Досбағыс төрт бала өмірге келеді. Біз Тоқарыстаннан өрбиміз. Тоқарыстан атамнан Тұрдымбет, Мұрат, Бердіке, Баубек төрт ұл болған. Біз осындағы Мұрат ұрпағына жатамыз. Осы Суан атамнан тараған ұрпақтар ертеректе Сыр бойын мекендеген. Кейін Ақтабан шұбырынды жылдары Тоқтабарлық, Алакөл, Кіші Түркістандық (Қытайдың таулы Қас, Күнес, Текес, Алтай, Бұратола сияқты аймақтарына қоныс аударған. Жоңғар хандығының қысымынан ол жақта да көп тұрақтай алмай осы Іле өзенінің Шығыс солтүстік беткейіндегі Ерен (Жоңғарала) тауының оңтүстік шығыс күнгей бетіне жұрт жартатқан. Анығырақ айтатын болсам шығысы Қорғас өзені, батысы Алтынемел асуы, оңтүстігі Іле өзенінің солтүстігі Аралтөбе, Сатылы, Матай тауымен шектелетін осы Жаркент өңіріне қоныс тепкен. Ал Қанбағыс, Досбағыс аталарымыздан тараған ұрпақтар сол Сыр бойымен Оңтүстік Қазақстан өлкесін тұрақ етіп қалған. Мен жаңа Тоқарыстанның бір баласы Мұратқа келіп тоқтап едім ғой.

Сол Мұрат бабамыздан Орыс (Егізек), Қарабек, Қараменде, Әпсүгір, Шегерек бес ұл өмірге келеді. Осы бес баланы Бес Мұрат деп те атаған және Мұраттың өзін екі топқа бөледі. Ірі Мұрат, ұсақ Мұрат деп. Ірі Мұратқа Орыстан (Егізек) тараған, Қарамендеден тараған үйелмендер жатады да, ұсақ Мұратқа Қарабек, Шегеректен тараған қожалықтар жатады. Мұрат

бабам кезінде Бек болған екен. Сондықтан ол кісіні Мұратбегі деп атайды. Мен ат жалын тартып мінгеннен бастап өзіммен бірге туған ең үлкен ағам Тұтқабек екеуіміз әкеміздің жылқысын бағумен өстік. Бұл туралы үлкен әңгіме оны кейін таман өз тұсыма келгенде толық баяндап берем.

Жылқышының қызығы тойға барып, көкпар тарту, қыз-келіншектермен туырлықты түріп тастап өлең айтысу, түні бойы жылқы күзетінде құрыққа сүйеніп тұрып өлең құрастыру. Сонда мен жеті атам жөнінде мынандай шежіре өлең шығарғанмын:

Сұрасаң бірінші атам бай Суанды
Танисың сұрап алмай қай Суанды.
Атасы Ұлы жүздің арқасында
Аралап, дәмін татқан Бес Дуанды.
Сұрасаң екінші атам Тоқарыстан.
Танисың дауысымды бек алыстан
Ақтабан шұбырынды заманында,
Қан төгіп, қалмақтардан кек алысқан.
Сұрасаң үшінші атам Мұратбегі,
Жетеді талаптанса мұратқа елі.
Қаракек жеті атамнан үзілмеген
Ел билеп, қол бастаған арғы тегі.
Сұрасаң төртінші атам Орыс еді.
От-от жер, малды адамға қоныс еді.
Құдайым бақ пен дәулет қосып берсе,
Тұрмысын не қылсада келіседі, – деп қайырды да, тыңдап отырсың ба, мен ауытқып кеткен жоқпын ба деді. Осы төртінші ата Орысқа келіп тоқтамадым ба, енді ары қарай тыңда.

– Мен ия, – деп бас изедім.

– Онда тыңда... Орыстан Мырзакелді, Ханкелді туады. Осы Мырзакелді мен Ханкелдінің өсімі Суанның басқа балаларына қарағанда әлдеқайда басым. Құдайға шүкір, тіл көзім тасқа болсын. Мырзакелді мен Ханкелді егіз қозыдай өте сыйласымды, араларынан қыл өтпейтін татутәтті болған. Сенікі, менікі демей бар мал, жанды ортаға салған Мырзакелді мен Ханкелді қыс қыстау, жаз жайлауда бір-бірінен ара жібін үзбей алшақ кетпеген. Мырзакелді мен Ханкелділер жеті атаға толып асып кетсе де бірі аға, бірі іні қатарында жүріп 1925 жылға дейін қыз алып, қыз беріспеген. Мырзакелдіден жеті бала: Қожеке, Тілеке, Мәмбет, Кебенек (Үмбет), Олдақсан, Еділбай, Тұматай.

Ханкелдіден екі бала: Ақша, Солтанғұл. Мырзакелді атамның жеті баласы ер жетіп жеке-жеке отау боп үйлі-баранды болғанша Өсек өзенінің бойын, Қызыл еспені немесе Үлкен Өсек пен Кіші Өсектің тоғысар жерін, Қойтасты, Ақдаланы, Қызыясы жайлауын, Майлытөбе (Итшоқы), Бәйгіжота, Ақтасты өзенінің бойын, Стамшалдың сазы, Басат Қарағай (кардон), Құсмұрын, Аяқсаз, Сымтас, Көккөзек аумағында көшіп қонып қоныс тепкен.

Қысқасын айтқанда, батысы Майлытөбе, шығысы Өсектің басы мен Талдының жоғарғы батыс жағы, Қу өзенінің шығыс жағы мен оңтүстігі, Жылбастау мен Үлкен ағаштан жоғары қарай Күреспенің шығыс жағы мен Қарасайдың шығыс бетін қыстау, жайлау, көктеу, күзек еткен. Мен бағана айтпадым ба, Ақтабан шұбырынды кезінде Суан бабамыз Тоқтабарлық жағына қоныс аударған деп, сонда осы Мырзакелді, Ханкелді

атамызда өзінің бала-шағаларымен сол жаққа жер ауған. Тоқтабарлыққа Қызбел деген жер бар, міне сол Қызбелде Мырзакелдінің, Ханкелдінің, Ақшаның қыстауы деген қыстаулар мен қоралар бүгінгі күнге дейін сақталған.

Көнекөз қариялардың айтуынша Мырзакелдінің сүйегі сол Қызбелде, ал Ханкелді, Ақшаның сүйегі Алакөл маңында болуы ықтимал. Қайда жатса да, қасиетті бабаларымыздың топырағы торқа, иманы жолдас, жаны жәннатта болғай, әруақтары ұрпақтарын желеп-жебеп, қорғап жүрсін деп рухтарына бас иіп, тәжім еткеннен басқа біздің қолымыздан не келеді.

Әкем біраз ойланып отырды да қатты күрсініп маған қарады да, – сен мынаны ұғып ал, – деді. Осыдан 200 жыл бұрын үш жүздің басын қосып Абылай хан болғанда үш жүздің барлық батырларымен, ығай мен сығайларын жиып жасақ құрып Жоңғар қалмақтарына қарсы соғысып, оларға қатты күйрете соққы берген. Сол қанды шайқас өзіміздің Қызылқия жайлауының батыс жағындағы Ордың бұлағы деген жерде болған. Абылайханға үлкен күш-қуат қосып қалмақтың Долаңқара, Жоржы деген батырларының басын қылышпен шауып түсірген біздің Суан батырлары Сатай, Бөлек, Мырзакелді батырлар. Өзің күнде көріп жүрген айналасы ат шаптырым Долаңқара деген үлкен төбе, кішігірім тау бар. Ол осы біздің Тоқарыстан әулеттерінің қыста-қыстау, күзде-күзек, көктемде-көктеу етіп төрт түлік малын бағып шығатын құт мекені. Күнгейі қара отты, теріскейі бетегелі, жусанды келеді. Әсерлеп айтсам әрбір түп бетегесі мен жусанының түбінен май тамып тұрады. Долаңқараның жаратылыс берген аты Майлықара. Осы төбеде қалмақтың Долаңқара деген батырының басын алғаннан кейін «Долаңқараның басын алған жер» – деп, кейін «басын алған жер» деген сөйлем түсіп қалып, Долаңқара атанып кеткен.

Әкем әңгімесін доғарды да: – Шаршадық, қымыз ішейік, – деп үйге қарай беттеді. Мен де артынан үйге ере кірдім. Дастархан жаюлы екен, шешем босағадағы қара сабаны пісіп-пісіп, сырлы тегенеге толтыра қымыз қотарды да, дастархан шетіне жайлап қойып, өзі әкемнің сол жақ тізесіне жақындау отырды. Қос басты, күміс сапты сырлы ожаумен қымызды сырлы тостағанға толтыра құйып маған қарады, мен дереу оң қолыммен тостағандағы қымызды, сол қолыммен төсімді ұстап үлкен ілтипатпен әкеме ұсындым.

Дастархандағы ежігей, құрт, ірімшік, сарымай мен қаймақ, талаға пісірілген мейнан бидайының нанының иісі қымыз иісіне қосылып қолқанды қабады, өңешінді өртеп, сарайынды ашады. Әкем бір-екі тостаған қымызды сіміріп жібергеннен кейін құндыз бөркін шекесіне сәл қисайтып киді де қайта сөз бастады.

Абылайханнан бұрын осы біздің Жетісу өңірін осыдан бірнеше ғасыр бұрын Жәңгір мен Қарасай деген батырлар тобы Жоңғар қонтайшыларынан азат еткен. Ана Қызылқия жайлауындағы үш судың қуяғанына келіп тірелетін үлкен орды Жәңгір қаздырған деген аңыз бар. Мына Үйгентастың беліндегі Қазан шұңқыр болып қалған үйілген тастың астында қанды шайқаста қалмақтың батырларының қолынан қапылыста

қаза тапқан Жәңгірдің сүйегі бар деп те айтады. Оны құдайымның өзі білмесе, батырларды қолымен топырағын торқалап көмген ешкім жоқ. Қалмақтармен болған қанды шайқаста Қаракерей Қабанбай батырдың қолы әлсіреп өзі торға түсетін болғандықтан кейін шегінеді.

Өзі қатты жараланып өлер халге жетеді, сонда өзінің сарбаздарын жиып алып: – Мен бұл жарақаттан жазылмаймын, менің көмілген жерімді білсе қалмақтар менің сүйегімді қазып алып, өртеп күлін де көрсетпейді, сондықтан мені өлді деңдер де, бірнеше жерден көр қазып, Қабанбайдың бейіті деп, қайта көміп кете беріңдер, ал мен қай жерде жантөсілім етсем, сол жерге өз сүйегімді қойыңдар, деп өсиет айтады. Осы өсиет бойынша Қабанбайдың бейіті деген бейіт, мына өзіміздің Күреспенден басталып қазылып, сонау Қызылқиядағы Жайлауға дейінгі жол бойының көп жерінен қазылған. Атап айтсам, Китіңге түсе беріс мойнақта, Кіші шыңыраудың аса берісінде, Белбұлақта, Құсмұрында, Бәйге жотада, Қызыл мойнақта қазылып қайта көміледі. Ең соңында Жалаулыға келгенде батыр жан тапсырып, сүйегі сол Ордың бұлағын аса берістегі үлкен мойнақта жерленеді. Міне батыр бабаларымыздың көрген күні, тауқыметі, қасіреті, қызығы мен шыжығы осындай.

Қара жер барлығын көтереді, ал тағдырдың тауқыметі мен қайғы-қасіретін өмірдің өшпес із қалдыратын мезгіл-мерзімін, оның ауыртыпалығын, осы жер бетінде кешірген адам баласы оның батырлары мен көсемдері, елім деп еңіреген ерлері қанын да, жанын да садаға етіп, адамдық ар ұжданымен, құдай алдындағы борышын деп көтереді. Осындай қасиетті де, күдіретті ұлы тұлғаларға жоғарыдағы батырлар жатпағанда кім жатады. Көп жасағаннан сұрама, көпті көргеннен сұра – деген атам қазақ. Мен оқымаған шала сауатты адаммын, бірақ менің әкелерімнің, аталарымның, бабаларымның көкірегі ояу, зейін-зердесі, түсіну түйсігі, ойлау қабілеттері өте жоғары болған. Мен бұл әкелерімді сол қасиетті ата-жұрттарымынан естіп, шама-шарқыма қарай саған жеткізгенім. Бұл саған азық болмас. Әкемнің Долаңқара (Майлықара) туралы әңгімесін есіме түсірсем, менің көз алдыма 1991 жылғы мизам айының аяқ кезіндегі сол Долаңқарада болған, қара түнек кесепат тілсіз жау-өрт келеді. Долаңқарада әскерилердің жауапсыздығынан басталған өрт, он тәулік бойы аспанға жалын атып, қара түнек түтін будақтап, өшуге ырық бермеді. Туған жер өртенді, халықпен малдың ырызғысы, табиғат байлығы өртенді. Долаңқарадағы салтанат құрған тіршілік тылмыс қара түтін, бұрқылдаған күл болып жарық дүниемен мәңгі қоштасты. Долаңқара аспанын қара бұлт басып, қасірет орнады. Осы өрттің шығуына себепші болған адамдар үшін құдай алдында да, халық алдында да, табиғат алдында да кешірілмес, өшірілмес күне.

Сан ғасырлар тербеліп, бүршік атқан тобылғы мен жусан, күйіқсары, көкшалғын бетегелер, итмұрыны кірмейтін ыргай мен қарақаттар, тау жуасы мен сарымсақтар, мыңдаған түрлі дәрілік өсімдіктер өмірмен қоштасты. Көк түтінмен бопырға айналды.

ТАНЫМ

БАЙТҰРҒА

Туған жердің бетіне, атақты Майлықараның бетіне жазылмас жара түсті. Қаншама көктеу, күзек, қыстау болған қой қоралар мен тұрғын үйлердің орны ошаққа айналды, үйінді күл төбелер пайда болды. Алыстан сағынышын арқалап келген қанатты құстар, арқар мен қара құйрықтар, еліктер мен түлкілер, борсықтар мен сілеусіндер, сарышұнақтар мен суырлар мекенінен, ұрпағынан айырылды, інде жатып қарақоңыз күйеге айналды, жұмыртқалары жарылып, қанаттары күйді. Тірі қалғандары туған жермен мәңгі қоштасты, жер аударды, туған жердің сән-салтанатын өздерімен бірге ала кетті. Осындай апатты көзімен көре тұра, туған жер басына түскен зұлаMAT қасірет қайғыға ара түсетін, оған көңіл айтып басу айтатын азаматтар табылмады. Жергілікті халықтар ашынды, мұнайды, шағымданып аудан, облыс басшыларына барды, журналистер газетке жазды, бәрі бір еш шара қолданылмады. Халықтың қаны қарайды, жүрегінде жұдырықтай дақ қалды. Долаңқара қара бопыр топырақты құшақтап үнсіз іштей тұншықты.

Қаншама шаршы метр жердің құйқасы күйіп өкпе жүрегіне зақым кетті.

Сонау, Хиуа, Қоқан, Жоңғар хандығы кезіндегі қанды қаптал шайқастарда түспеген таңба, жиырмасыншы ғасырдың бейбіт жылдарының күндерінде тамыры табылмас бітеу жара дерт болып туған жер бетінде қатып қалды. Егер Долаңқарадағы болған өрт сонау 16-17 ғасырларда өмір сүрген батыр бабаларымыздың тұсында болса, туған жерге қасірет таңбасын түсірген адамдар мен оның үрім бұтағын көрге кірсе көрінен суырып шығып, қылыштың жүзі, найзаның ұшымен, етін турап, сүйегін үгіп, туған жердің садағасына да жаратпас еді.

Би жоқта құл жүреді жораға
Ит жоқта шошқа үреді қораға, – деген заман осы ма деп қалдым.

Сен Үйгентас - Белжайлауына жылда шығасың, жайлауға барар жол үстінде Китіңнен өткеннен кейін кіші Шыңыраудың шығыс жағында үлкен сай бар, оның батыс жағы Қызылеспенің Қойтас деген, Ақдала деген үлкен алқаппен шектеледі. Осы үлкен сайды Қарасай деп атайды. Қарасайдың дәл ортасынан Бурақожыр (Ку) өзені өтеді. Мына Айдарлы, Сарпылдақ, Шуырма, Қызылжиде, Қарадала, Ақарал, Үшарал, Көктал, Аққудық, Аққазық, Жылбастау, Үлкенәғаш, Қызылжар, Қызылеспені мекендейтін дүйім ел-жұрт жайлауға көшкенде Құреспе мен Китіңді басып осы Қарасай шатқалымен Белбұлақ арқылы Аяқсағға барып біраз күн отырады да, ары қарай өз жайлауларына көш басын тірейді.

Мен жоғарыдағы айтқан Ордың бұлағындағы Жәңгір мен Қарасай батыр бастаған қалмаққа қарсы күрес осы Қарасайда аяқталады. Қарасай деген атау, Қарасай батырмен қалмақтар арасындағы жойқын соғыстан кейін қойылған ат.

Бүгінгі күнге дейін осы аңғар Қарасай атанып келеді. Ал шыңдығына келсек, Қарасайдың жаратылысындағы төл аты Көшқолаң. Оның Көшқолаң аталу себебі былай. Ертеде ел жайлауға көшкенде жүктерін түйеге, өгізге, атқа артып ауыл ақсақалдарымен, қыз-бозбалалар сөйгілүлік, жүйрік тайпалмас жорғаға мініп оқаланып, шашақталып кілем жабылған түйе жетектеп көш шеруін түзететін. Қарасайдың шатқалы арқылы Белбұлаққа көтерілетін жалғыз аяқ жол өте тар және тігіл келетін. Осы арада көш көліктері тасырқап жүре алмай, ойлы-қырлы болғандықтан жүк ауып немесе ыныршаққа артылған теңдер көліктің алдына, артына кетіп Белбұлаққа зорға көтерілетін. Кейбір жүк артқан көш көліктері Қарасай шатқалын аса алмай, осы сайда Бурақожыр өзенінің бойында қалып қоятын. Осы көріністі біздің қазақ ауылы көші кетіп, қоланы қалыпты ғой деп мақалдайтын. Осы мақал кейін Көшқолаң асуды атанып кеткен. Қарасай Жәркент кенті мен Көктал ауылына бір күндік жер.

Менің әкем айтқан әңгімелерінің көбі тарихи шындыққа жақын келетіні Қазақ совет энциклопедиясынан 1991 жылдан бастап жазылған тарихи еңбектерді оқи отырып көзім жеткендей болды. Жерұйық атанған Жетісу өлкесін батыс пен шығысты жалғап тұрған ұлы Жібек жолымен кімдер жүріп өтпеді дейсіздер! Жалпақ дүниеге тыныштық іздеп ұжмақты аңсап Асанқайғы бабамыз да, елдің мұңын, жүректегі шерін тарқатып, күмбірлеген қобызынан күй төгіп Қорқыт атамыз да, алтын мен күміс артып сауда шеруін керуен

тізбегін жосылтқан саудагерлер де, елі мен жерінің тыныштығын қорғаған, жар құлағы жастыққа тимей, беліне қылыш байланып, айбалта, найза сайланып, тоқымын төсек, ерін жастық еткен ер жүрек батыр бабаларымыз да осы қасиетті туған жеріміздің суын ішіп, отын оттап тарих бетінде өшпес те, өлмес іздер қалдырды. Жер жанатымен, тұнып жатқан байлық пен берекені көргенде іштеріне қыл сыймай қызғаныштың қызыл итін үргізіп, жемтік көрген құмайдай қанаттарын қомдап ел мен жердің тыныштығын бұзып, береке бірлігіне іртікі салушы ұры-қары, қарақшы келімсектер де болды. Біз алысқа бармай-ақ, сонау 1720 жыл мен 1740 жылдар аралығында Ұлы жүзге хан болған Жолбарысханнан бергіге зер салып, Қазақ тарихы мен Қазақ Совет энциклопедиясына жүгінетін болсақ, ұлы жүз тайпалары мекен еткен Іле, Талас, Шу өңіріне Хиуа, Бұхара, Жоңғар хандықтары жойқын жорықтар жасап, 1723 жылы ұлы жүз тайпаларын басып алған. Дәл осы қан төгіс қырғын шайқасты «Ақтабан шұбырынды, Алқакөл сұлама» деп атайды. Жетісудың Ілеге дейінгі

бөлігі XVIII ғасырда Жоңғар феодалдарының билігінде болғандықтан, Жолбарысханның қол астында Ташкент төңірегіндегі шағын ғана аймақ қалған. 1723 жыл мен 1733 жылдар арасында ұлы тайпаларын тұтасымен Жоңғар хандығы биледі. Дәл осы тұста Жолбарысхан Ұлы жүздің атақты билері Төле би, Қадыр би және Сатай, Бөлек, Ханкелді батырлар өздерін Россия азаматтығына қабылдау жөнінде император Анна Ивановнаға Аралбай мен Оразкелді батырды елшілікке жіберді. 1734 жылы 20 - көкекте Анна Ивановна Жолбарысханның атына арнайы грамота жолдады. Ұлы жүз бен Россия арасында қарым-қатынас дамымағандықтан Жолбарысханның саясаты іске аспаған. (Қ.С.Э. 2-том, 373-374 беттер).

Ұлы жүз тайпалары мекендеген Жетісу жерінің көптеген бөліктері Жоңғар билігінде үнемі қырқысумен өткендіктен, бұл Ұлы жүздің Россияға қосылуына бөгет жасайды. Ұлы жүз ханы Жолбарыс 1739 жылы Ұлы жүз қазақтарының басын қосып Абылай сұлтанмен бірге отырып Жоңғарларға қарсы күрес ашады. Бұл кезде Абылай хандық тәжін кимеген, Абылай 1771 жылы үш жүзге хан болып сайланған. Абылай сұлтан мен Жолбарысхан тізе қосып, 1739 жылғы Жоңғарға қарсы күреске шыққанды ерекше ерлік көрсеткен батырлар тобынан мына бабаларымыздың аттары аталады: Қабанбай, Бөгенбай, Жәнібек, Наурызбай, Байғазы, Сатай, Бөлек, Ханкелді, Аралбай, Оразкелді, Тұрсынбай, Баян, Оразымбет, Райымбек, Рүстем, Шақантай (Жауқашар). Осы батырлардың ерен ерліктерінің арасында 1758

жылы Жоңғар хандығы жойылды.

Тарих ғылымының докторы, профессор, Қазақ Республикасына еңбегі сіңген халық ағарту қызметкері Жанұзақ Қасымбаевтың «Абылайхан» деген зерттеу еңбегінде «XVIII ғасырдың 40-шы жылдарында Жоңғар хандығын төмпештеуде көзге түскен Абылайдың төмендегідей серіктері бар еді. Қосай, Байбарақ, Құттымбет, Айтбай, Тиес, Ертіс, Дүйсенбай, Мырзақелді, Дәулет, Серікбай тағы басқалар дейді. Осындай айбарлы, адуынды, ер жүрек батыр бабаларымыздың санатында, бүгінгі таңда Жаркент өңірінде өсіп-өркендеп келе жатқан Ұлы жүздің бір бұтағы – Суан әулетінен шыққан Сатай, Үмбетей, Мырзақелді, Ханкелді, Оразкелді, Аралбай, Елтіңді, Бағай есімдерін естігенде, олардан ұрпақ болып жаратылғаны үшін батыр бабаларымыздың аруағы мен қасиетіне еріксіз бас иесің. Осы ардақты есімдер қазақ тарихында, Қазақ совет энциклопедиясының беттерінде өшпес әріптермен жазылған. Біздің қасиетті топырағымызда есімдері тасқа басылмаған, сырлары ашылмаған, ел аузында

Байтүгейдің әкесі Суан. Сонда Сатай бесінші ата. Енді Мырзақелді мен Ханкелдінің әкесі Егізек (Орыс), Орыстың әкесі Мұрат, Мұраттың әкесі Тоғарыстан, Тоғарыстанның әкесі Суан. Міне Мырзақелді мен Ханкелді де бесінші ата. Бөлек батырдың әкесі Киікбай, Киікбайдың әкесі Бөргелтай, Бөргелтайдың әкесі Тұрдымбет, Тұрдымбеттің әкесі Суан. Сонда Бөлек батыр алтыншы ата, бұған қарағанда Бөлек аталмыш батырлардан кіші болу керек. Қаракерей Қабанбай батыр 1691 жылы туған болса, біздің Суанның батырларымен жас айырмашылығы 5-10 жас қана болуы ықтимал. Абылай сұлтан 1771 жылы үш жүздің басын қосып Абылайхан атанғанды. Дәл осы тұста Суан батырлары Абылайханның ең сенімді серіктері, белді батырлары болған. Бұл менің батырлар жөніндегі аз-кем деректерге сүйеніп жасаған болжамым. Қаракерей Қабанбай батыр 1691 жылы, ал Абылайхан 1711 жылы туған, осыған қарап шамаласам біздің суан батырларының алды 80 жас, арты 75 жас мөлшерінде өмір сүруі ғажап емес.

Кімде болса халық батырларының өміріне көз жіберіп өз ой-болжамын ортаға салғанда ұлтшылдыққа, рушылдыққа жол ашты деп, ойламауы керек. Біздің батыр бабаларымыз қаншалықты қиын қыстау кезде өмір сүрсе, халық та сол өмірдің қайнаған қазанынан дәм татты. Батырлар тарихы-халық тарихы, оның өшпес шежіресі.

«Егемен Қазақстан» газетінің 1992 жылы 29 ақпандағы санында қоғам қайраткері, белгілі жазушы Балғабек Қыдырбекұлының «Қазақтың Қарасай батыры» деген зерттеу мақаласы шықты. Жазушы бұл мақаласын Шапырашты Қазыбек бек Тауасарұлының «Тұп-тұқиянымнан өзіме дейін» (туындыгер) деген тарихи еңбегіне сүйене отырып жазған екен. Сонда былай дейді: «Батыр қоңтайшы әскерін сайлап 1646 жылы қазақ елінің шығысынан қайта тиісті. Соғыс Жәркенттен күншілік жерде Қосқолаң тауының арасында болды. Жәңгір Қарасай мен Ағынтай қолын оқпанға жасырды. Ордағы әскерді көрмеген қалмақ батыры тағы үлкен шығынға ұшырады. Сонша қолмен келгенде бар шамасы қазақ қолындағы кіші қатынын босатып алуға ғана жетті. Қосқолаң ұрысқа әдейі таңдалған жер еді. Өйткені, қазақ қолы терең өзен арнасының иегіне асыла жатты. Ал қалмақтар келер жақ бақырайып көрініп тұратын беткейді. Қазақ көлігі сайда әзір тұрды. Жәңгір Қызылқиядан атой салды».

Міне, осындағы Ор деп отырғаны кәдімгі біздің Ордың бұлағы атанған үлкен қыратпен сай, Қызылқия жайлауының батыс жағында терең сай бар, сол сайда басын Жоңғар тауынан алатын кішігірім өзенге ұқсас бұлақ бар, осы бұлақты Ордың бұлағы дейді. Қосқолаң тауы деген жер Жоңғар-Алатауының етегімен Қаракөл, Есенқұл асуларының қыраттары тоғысатын

аңыз болып ұрпақтан-ұрпаққа жеткен батырлары қаншама. Оларға Шойнақ батыр, Кебенек батыр (Үмбет), Тұматай (тентек Матай) батыр, Ұзақ батыр, Өтікей батыр, Қарабигаш батыр, Нұржеке батыр ауызға алынады.

Көкірегі ашық, көзі қарақты оқушы қауымды толғандырып, олардың жүрегін жаралап «қап, өттеген-ай» дегізген сұрақтар сол батыр бабаларымыздың өмір сүрген ғасырлары белгілі болғанымен нақты қай жылы, қай күні өмірмен қоштасқандығы, қай төбеде, қай жердің топырағында торқа етіп жатқандығы жөнінде ешқандай тарихи дерек сақталмаған, тек ел аузында ғана айтылады. Ұлы жүздің ханы Жолбарыстың 1723 жылы Жоңғарлардың жойқын соғысында және 1739 жылы Абылай сұлтанмен бірігіп жасаған Жоңғарға қарсы соғысына Сатай, Ханкелді, Бөлек, Мырзақелді, Аралбай, Оразкелді батырлар белсене қатынасқан, осыған қарағанда бұл батырлардың туған жылдары бір-бірінен алшақ емес «Отызда орда бұзбасаң, қырыңда қыр аспайсың», - деген қазақтың мақалына сүйенсек олардың үлкені 1695 жылдары, кішісі 1700 жылдары өмірге келген болу керек. Себебі 20 жас пен 35-40 жастың арасында күш-қуаттың, батылдықтың пен жігерліктің, ерліктің, қайсарлықтың, намысқой ұлтжандықтың қазаны қайнап тұрған кез. Осы аты аталған батырлардың XVII-ғасырдың алғашқы бес жылдығында өмірге келгендігін әрі замандас, құрдас үзеңгілес екендігін Суан шежіресінен де айқын байқауға болады. Мысалы: Сатай батырдың әкесі Алдияр, Алдиярдың әкесі Жылкелді, Жылкелдінің әкесі Байтүгей,

ұшудың құйғаны болу керек. Жәңгір Қызылқия жақтан атой салды деуіне қарағанда Жәңгір қолы Майлытөбе (Итшоқы) арқылы Ақсу өзенінен өтіп Жалаулы арқылы келген болу керек. ҚазМУ-ың доценті А.Ағынбаевтың «Жас алаш» газетіндегі мақаласы мен жазушы Мұқаметжан Етекбаевтың «Қазақ батыры» газетіндегі «Ұран болған Қарасай» деген мақалаларында қалмақтың батырлары Долаңқара, Дәржі, Қожамжар сияқты батырларының басын Қарасай батыр алды десе, Балғабек Қыдырбекұлы ағамыз Долаңқараның басын Сатай алған дейді. Балғабек ағамыздың қолында Тауасарұлы Қазыбек бектің еңбектерінің көшірмесі сақталған, соған сүйеніп тарихи шындықты айтып отырған сияқты. Қазақ Қалмақ арасындағы қақтығыстар мен қан төгіс жойқын соғыстар көп жылдар осы Жоңғар тауының шығыс және батыс солтүстік беткейлерінде болған, тіпті осы Жәркенттің айналасында болғаныда көрер көзге айқындалып тұр. Мысалы: 1646 жылғы Жәркенттен бір күндік Қызылқия, Қосқолаң болған Қарасай, Жәңгір соғысына осы өңірді мекендеген Суан елінің батырлары тұрмақ атқа мінер азаматтары қатыспады деп кім айта алады. Өз жерінде өз елінің ішінде қан төгіс соғыс болып жатқан ер тұрмақ, қандай еркек кіндікті қарап тұра алады. 1646 жылғы Қосқолаңда болған Қоңтайшыға қарсы соғысқа Суаннан Байтүгей, Тоғарыстан, Тұрдымбет, Мұрат, Елтіңді, Жылкелділердің қатысуы заңды болу керек.

(Жалғасы көлесі санда).

КАК ИЗМЕНИТСЯ ЖИЗНЬ ВОЛОНТЕРОВ В КАЗАХСТАНЕ В 2020 ГОДУ

Волонтеры из Казахстана будут помогать в организации празднования 75-летия Победы в Москве. Они готовы поделиться с российскими коллегами опытом успешных проектов и рассказать, как поддерживают ветеранов в стране. В Год волонтера ожидаются и другие приятные новости. В стране могут начать финансировать поездки волонтеров в ближнее и дальнее зарубежье. Об этом и многом другом в интервью рассказала исполнительный директор Национальной волонтерской сети Татьяна Миронюк.

- Как будут взаимодействовать волонтеры Казахстана и России в рамках 75-летия Победы?

- Волонтеры поедут помогать на 75-летие Победы в Москву. Россиянам мы можем и готовы рассказать об особенностях нашей работы. К примеру, есть замечательный проект «Жеңіс» (в переводе – Победа). Волонтеры помогают ветеранам войны и труженикам тыла заготавливать уголь, дрова. Наши ребята безвозмездно сами сажают, выращивают и убирают урожай на дачных участках пожилых людей. В прошлом году в Талдыкоргане волонтеры таким образом собрали две тысячи тонн урожая. Но 9 мая мы к ветеранам не ходим. В эти дни у них и так большой поток людей, поэтому стараемся не беспокоить. Зато мы навещаем их и помогаем круглый год. На день пожилого человека обычно мы собираем их на чаепитие, но стараемся не вспоминать войну или боевые действия, они нам рассказывают другие, более теплые истории. Кстати, среди ветеранов у нас образовалось девять пар. Кто-то начал жить вместе, у кого-то - затяжной роман. Каждый раз ждем его развитие.

- Этот год в Казахстане объявлен Годом волонтера. Какие планы вы уже наметили?

- Во-первых, мы определим семь приоритетных для Казахстана направлений волонтерства. К примеру, здравоохранение, образование, социальная сфера, корпоративное волонтерство, экология. Во-вторых, запустим программу международного финансирования волонтеров. Казахстанцы поедут за рубеж на волонтерские проекты. Организовано будет на государственном уровне, для Казахстана это первый опыт. В планах – страны ближнего и дальнего зарубежья, возможно, такие как Индонезия, африканские страны. В-третьих, мы наеемся рассчитать экономический вклад волонтерской деятельности. Мы хотим посчитать, сколько мы привнесли, показать в денежном эквиваленте труд волонтеров. Люди бизнеса, министерства национальной экономики, финансов будут больше понимать о роли волонтерства.

- Уделяло ли государство внимание волонтерам до недавнего времени?

- Не могу сказать, что вообще ничего не делалось. Ведь волонтерство в Казахстане не появилось из ниоткуда. В стране есть замечательные традиции, такие как Асар (казахский обычай взаимопомощи). У нас к волонтерству есть предрасположенность. Закон о волонтерской деятельности в Казахстане был принят в 2016 году. Это очень важно, так как утверждены наши права, есть понятийный аппарат. Вот многие не знают, что слово «волонтер» по закону не переводится. Даже доброволец - не совсем подходящее слово.

- Первый съезд лидеров волонтерских организаций Казахстана и России пройдет в 2020 году. Решение приняли по итогам Форума молодежных лидеров России и Казахстана в Омске. Почему важно сотрудничество стран в этой области?

- Мы хотим обменяться с Россией теми стандартами, которые у нас на стадии разработки. 11-12 декабря прошел республиканский форум волонтеров в Нур-Султане. Мы пригласили российскую сторону. Хотим на этой площадке создать рабочую группу по внедрению стандарта работы волонтерских организаций. Важно, чтобы волонтерство развивалось не стихийно и хаотично, а системно.

- На какое вознаграждение могут рассчитывать студенты-волонтеры?

- У нас есть проект «Социальный студенческий кредит» (студенты могут осуществить перезачет академических кредитов за выполненную общественно-полезную работу). На платформе Qazvolunteer.kz есть отдельный модуль, где можно выбрать – 20 или 50 часов отработки.

Это не волонтерская деятельность для студентов, а больше социальная практика в волонтерских проектах от организаций, которым требуются услуги. Финансирование идет

В 2020 ГОДУ КАЗАХСТАНЦЫ ВОЙДУТ В МЕЖДУНАРОДНУЮ КОМАНДУ ВОЛОНТЕРОВ ЮБИЛЕЯ ВЕЛИКОЙ ПОБЕДЫ, СМОГУТ ВОСПОЛЬЗОВАТЬСЯ ПРОГРАММОЙ ФИНАНСИРОВАНИЯ И ПОЛУЧАТ ЕЩЕ БОЛЬШЕ ВОЗМОЖНОСТЕЙ, ЧТОБЫ ТВОРИТЬ ДОБРО

от министерства образования. Социальную практику могут пройти студенты 116 вузов Казахстана. У каждого университета или института есть квота. Теперь мы просим министерство образования дать такую же возможность студентам колледжей.

- В чем специфика волонтерства в Казахстане?

- У нас в стране нет массовых мероприятий по волонтерству. Есть точечные конкретные волонтерские проекты, которые работают в регионах очень много лет. Практически все

водит в волонтерство таких же, как и он, ребят, они начинают помогать бабушкам и дедушкам, где-то окна помыть, где-то уголь раскидать, обучают новичков. В Казахстане добро любит тишину. Люди помогают друг другу, развозят продукты питания, ремонтируют крыши пожилым, но стараются не говорить об этом.

- Некоторые скептически относятся к Году волонтерства, говорят: вот начнутся бессмысленные флешмобы и резко увеличится количество волонтеров...

- Нам не хочется, чтобы на 2020 год все

- в социальном поле. Есть ряд организаций, где волонтеры – только трудные подростки. Те, которые получили условные сроки либо состоят на учете. У меня был подобный проект в Темиртау. Чтобы отучить ребенка сквернословить и курить за сценой во время мероприятия, требуется год. После этого подросток при-

вдруг стали волонтерами. Мы наеемся на системные, структурные социальные проекты, о которых будет слышно везде – на республиканском уровне. В Национальную волонтерскую сеть входит 58 волонтерских организаций и инициативных групп. Все они - самостоятельные и работают на партнерской основе.

- Сходить в детский дом и подарить подарки – это волонтерство?

- Нет, это губительный проект. Вы подарили подарки и взрастили у детей-сирот еще больше иждивенчества. Если вы приходите в детдом, вы должны внести образовательный компонент, то есть чему-то научить. Например, провести мастер-класс по выпечке, научить планировать личный бюджет. Таким, казалось бы, самым обыденным для нас вещам, надо учить детей. А еще есть ужасная акция «сигаретка за конфетку» (когда подходят к курящему и предлагают обменять сигарету на конфету). То есть, человек курит, а ему еще и конфету дали за это. Нет, нужно поддерживать здоровую молодежь. Показывать, какие привилегии есть у спортсменов, как уважительно к ним относятся в обществе. У нас модно называть всех волонтерами. Например, те, кто с табличками стоят на мероприятии, – это не волонтеры. Их надо называть статисты. Добровольно, безвозмездно и на благо общества – это критерии волонтерской деятельности. Если вы что-то упустили, то, скорее всего, это не волонтерство.

- А что насчет людей, которые с фотографиями больных детей ходят на улице, предлагают купить шоколадку и говорят, что это сбор денег на лечение?

- Я считаю, что это не волонтеры. Нам проще быстро отдать деньги, и успокаивать себя тем, что мы кому-то помогли. Лично я бы советовала не давать деньги, не покупать шоколадки у таких людей. Потому что вы не можете узнать, дойдут деньги до конечного потребителя или нет. Я не кладу деньги в ящики для пожертвований. Моя личная позиция: если указаны контакты, то я лучше позвоню, встречу с этой семьей и передам помощь им в руки. Потому что сложно определить, где мошенники, где реальные нуждающиеся. Поэтому надо проверять, звонить, а еще лучше встретиться. Я часто жертвую деньги, но только проверенным мной людям.

Важно понимать, что волонтерство – это всегда действие. Можно сделать пусть что-то маленькое, но то, что в целом поможет многим.

Бейсенбі - Четверг, 30 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00,02.40 Әнұран
06.05 «Көңіл толқыны»
06.30,14.00, 17.00, 20.00, 00.10 AQPAPARAT
07.00 «TANSHOLPAN»
10.00, 18.00 Т/х «Шытынаған тағдыр»
12.00,00.40 «Ниет»
14.10, 21.30 Т/с «Көсем»
15.10,22.30 Т/х «Әулет ары»
16.00, «Бір күн»
16.25 Д/ф «Қазыналы Қазақстан»
17.15 Т/х «Өсиет»
20.35 «Ашық алаң» ток-шоуы
23. 25 «Бізбен бірге» Телехикая
00.40 «Ниет»
02.15 «Ауылдастар»

ХАБАР

06.00, 02.00 ҚР Әнұран
06.00 Қорытынды жаңалықтар.
Итоги дня.
07.40,16.30 «Қызық таймс»
08.15 «Көрімдік»
08.40,14.50 Т/х «Келінжан»
09.30,20.00 Т/х «Тайталас»
10.20, 21.40 Т/х «Листопад»
12.00 «Жаңалықтар». Новости.
12.30 «Баспанаға бағыт»
13.00 Т/с «Семейный альбом»
16.10 «Намазалы Омашевтың 70 жылдық мерейтойы» Д/ф
17.45, 23.15 Т/с «Абдулхамит хан»
19.30 «Қортынды жаңалықтар»
20.50 «Открытый диалог»
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл»
06.30 «Күлдірген»
07.00,19.10,01.10 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 22.00 Т/х «Кулфи»
10.50,17.10 Т/х «Сыла»
13.00, 21.00 Т/с «Қара ниет»
14.00,00.00 Сериал «Бригада»
15.10,04.40 Сериал «Не ври мне»
16.20 Т/х «Отбасы»
20.00, 03.00 Astana Times
23.00 Т/х «Жаза»
02.10 «Казнет»
05.00 Сырты бүтін

ЕВРАЗИЯ

06.00,02.20 Т/х «Когда зовет сердце»
06.45, 03.05 «Той заказ»
07.15,18.00 «Басты жаңалықтар»
08.00 «Доброе утро»
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «QALAYYUM LIVE»
15.35 «На самом деле»
16.45 «Пусть говорят»
18.45 «Басты прайм»
20.00 «ГЛАВНЫЕ НОВОСТИ»
20.45, 22.50 Т/с «Улицы разбитых Фонарей-15»
22.00, 01.35 «П@УТИНА»
00.35 «Ученица Мессинга»
03.30«Басты прайм»
04.30 «Ұшқалақ»

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05,01.30 Т/с «Мұңайма Нефисе»
08.00 Т/х «Қиын шақ»
08.40 Новости
09.20 «Розыск»

Жексенбі - Воскресенье, 2 ақпан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 «Қызық екен»
07.00 «Сәлем, Қазақстан!»
07.35, 01.55 «Ақсауыт»
08.00, 01.10 «Дара жол»
08.35 М/с
10.00, 18.00 Т/х «Шатынаған тағдыр»
12.00 Ауылдастар
12.30 «Оралу кафе»
14.10 «Әзіл әлемі»
15.30 «Гарри Поттер және алау кубогы» фильм
20.00, 01.25 «Арта»
20.45 «Сен де бір кірпіш дүниеге»
21.10 «Жайдарман»
22.45 К/ф «Ай жүзін бұлт басқанда»

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.45 Концерт С. Павлиаш-вили
10.00 Тұсаукесер «Жауынгер»

Жұма - Пятница, 31 қаңтар

ҚАЗАҚСТАН

06.00,02.25 Әнұран
06.05 Көңіл толқыны
06.30,14.00,17.00, 20.00, 01.55 Ақпарат
07.00 «Таңшолпан»
10.00, 18.00 Т/х. «Шытынаған тағдыр»
12.00. 00.50 Ниет
14.10, 21.30 Т/Х «Көсем»
15.10, 22.30 «Әулет ары»
16.00 Иман өзеі
16.25 Д/Ф «Азамат»
17.15 Өсиет
20.35 Ашық алаң
23.25 Бізбен бірге
23.50 Парасат майданы
00.20 «Екі жұлдыз»

ХАБАР

06.00,02.00 ҚР Әнұраны
06.00 Қорытынды жаңалықтар.
Итоги дня
07.15 Көрімдік
07.40 «Қызық times»
08.40 Т/Х «Келінжан »
09.30, 20.00 «Тайталас»
10.20, 21.40 Сериал «Писто-пад»
12.00 Жаңалықтар. Новости
12.30 Патриот
13.00 Сериал «Семейный альбом»
14.50 Ток-шоу Давайте говорить с Айгуль Мукей
16.00 «Религия. Сегодня»
16.20 Тікелей эфирде
«Қоғамдық талқылау»
17.20 Журналистік зерттеу
17.45, 23.15 Т/х «Абдулхамид хан»
19.30 Қорытынды жаңалықтар
20.50 Премьера Новый курс
21.00 Итоги дня
00.50 «Төрлетіңіз»

АСТАНА

06.00, 05.00 «Ән мен әзіл» концерт
06.30 Күлдірген
07.00, 19.10 «Үздік әзілдер»
08.00 М/ф «Маша и медведь»
09.50, 22.00 «Кулфи»
10.50, 17.10 «Сыла»
13.00, 21.00 «Қара ниет»
14.00 «Американская дочь»
16.30 Отбасы
20.00, 03.00 «Astana times»
23.00 Т/х «Жаза»
00.00 Бригада
02.20 «KazNet»
04.00 «Сырты бүтін»

ЕВРАЗИЯ

06.00, 02.30 «Той базар»
07.00, 18.00 Басты жаңалықтар
07.45 Жұма уағызы
08.00 Доброе утро
11.00 «Ералаш»
11.10 «Мужское/Женское»
12.00 «Қалаулым»
15.30 «Давай поженимся»
16.20 Открытие Китая
16.55 «Жди меня Казахстан»
18.45, 03.15 «Заң сөйлесін»
20.00 Главные новости
20.45 Поле чудес
22.00, 00.00 «Без колебаний»
23.00, 01.45, 04.15 Паутина

КТК

07.00 ҚР ӘНҰРАНЫ
07.05, 01.30 Т/х. «Мұңайма Нефисе»
08.00, 17.20 «Инжу»
09.20 Новости

02.30 Әзіл кеш
00.45 «Ел аузында»
01.30 «Итоги»
02.10 К/ф «Үмітінді үзбе»
03.20 «Казнет»
04.20 «Әзілстан»
05.20 «Күлдірген»

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Мистер Хутен и леди»
06.45, 03.20 «Тамаша сити»
07.35 «Той заказ»
08.00 «Сенбілік жаңалықтар»
08.35, 04.05 «Ұшқалақ»
08.45 «Воскресные беседы»
09.00 Х/ф «Коммуналка»
12.45 Контент
13.15 «Точь в точь»
16.10 «Свадьба»
18.00 Басты бағдарлама
18.35 Кешкі кездесу
20.00 Аналитика
20.55, 23.00 «Вкус счастья»
22.00, 02.35 Паутина
00.45 Х/ф «Обитель зла: последняя глава»

10.00 Сериал «Розыск»
10.50 «Обратный отсчет»
12.45 «Аквадели»
14.50 Мелодрама «Осиное гнездо»
16.50 Т/х «Сағыныш»
18.10 «Қара теңіз» т/х
19.30 «Кешкі жаңалықтар»
20.00 «Әйел қырық шырақты-2»
21.00 « Вечерние новости»
21.40 Мелодрама «Конь изабелловой масти»
02.20 Той beststar
03.30-04.10 Ақиқатын айтайық

ЖЕТІСУ

07.00 Әнұран
07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық» /тікелей эфир/
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Кең ауқымда»
10.30 «Тұжырым»
11.00 «Бірінші ханым» телехикаясы
82-бөлім
12.00 «Әсем әуен»
13.00 «Шашу»
14.00 «Экорейд»
14.30 «Әдебиет пен адамзат»
15.00 «Әсем әуен»
16.00 Д/ф «Таңғажайып табиғат»
16.30 Д/ф «Кең ауқымда»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 «Күлкі-түрпі»
18.00 «Шашу»
19.00 «Ұлттық қауіпсіздік»
19.30 «Әсем әуен»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Желі-KZ»
21.30 Новости
22.00 «Болмыс» ток-шоуы
23.00 Жаңалықтар
23.30 Новости
23.55 Әнұран

31 КАНАЛ

05.58 ҚР Әнұраны
06.00, 02.00 «Ризамын»
07.00 «Информбюро»
08.00 «Тылсым әлем»
09.00 «Звездная пыль»
11.10 Сериал «Иффет»
12.00 Сериал «Жанкешті ханымдар»
14.00 «Ералаш»
15.00 «Экстрасенсы детективы»
16.00, 17.00 «Сеня-Федя»
18. 00, 19.00 Кино «Ивановы-Ивановы»
20.00 «Информбюро»
21.00 Х/ф «Старперцы»
23.00 «Әзілдер жинағы»
00.00 «Алдараспан, Нысана, Шаншар әзілдері»
03.00 Әзіл студио

7 КАНАЛ

06.00, 05.15 «Гу-гулет»
07.00, 22.05 «Азулылар әулеті»
08.00, 03.45 Т/х. «Элиф»
09.00 «Леди Баг и Суперкот»
09.30 Смеяться разрешается»
11.00 «Русская наследница»
12.40 Сериал «Я знаю твои секреты»
13.50 Сериал «Балабол-3 »
15.00 «Субботний вечер»
17.10 «Юморина»
19.00 «Служебный роман. Наше время»
21.00 Лоторея «777»
21.05 Зың-зың Күлпаш
23.00 Взрыватель»
00.50 Ветреная река
03.00 Япрай
04. 30 Жеңіп көр

КТК

07.05, 03.20 «КТК-да Қабатов»
08.10 Концерт
09.50 «Смеяться разрешается»
12.10 Мелодрама «Яблочко от яблоньки»
16.00 Концерт Р. Алқожа
18.40 «Алдараспан»
19.30 «Улы тамшылар»
20.30 «Дау-дамайсыз»
21.00 «Портрет недели»
22.00 «Слуги народа»
22.30 Мелодрама «Дети солнца»
00.50 «Свадьба вслепую»
01.50 «Сен үшін жаралғандаймын»
04.00 «Көріпкел»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Жетісу зертханасы»
10.25 «Сильные духом»

Сенбі - Суббота, 1 ақпан

ҚАЗАҚСТАН

06.05 Qyzyq eken
07.00 AQPAPARAT
07.30 «Сәлем, Қазақстан»
08.45 «24 Sagat tabigat qyshagynnda»
09.30 М/х. «Сиқырлы сақшылар»
10.40,18.00 Т/х. «Шытынаған тағдыр»
12.00, 02.25 Nur Tiley
12.35 М/ф. «Кунг-фу Панда»
14.00 «Өнер қырандары» театрының кеші
16.10 К/ф «Жалға алынған күйеу жігіт»
20.00,01.20 MASELE
20.35 «Әзіл әлемі»
22.40 Кино «Суперменнің оралуы»
01.55 Ауылдастар

ХАБАР

06.00 Тамаша
07.30 Концерт «Сырнаймен егіз сырлы өнім»
09.30,00.30 Көрімдік
10.30 Премьера! «Дорогая Кымбат»
11.00 Премьера! «Не туристы»
11.30 М/с. «Нильс Хольгерсон»
12.30 Юбилейный концерт Сосо Павлиашвили
14.45 «От сердца к сердцу»
15.50 «Қызық таймс»
17.00 Т/х. «Пәленшеевтер»
17.30 Т/х. «Келінжан»
21.00 «7 күн»
22.00 Сериал «Шерлок»
23.40 Сериал «Черный список»

АСТАНА

06.00 «Ән мен әзіл» концерттік
06.30,02.35 «KazNet»
ғаламторға шолу
07.00,20.40 Үздік әзілдер
08.00 М/ф. «Ну, погоди!»
08.50 М/ф. «Маша и медведь»
09.50, 22.00 Т/х. «Кулфи»
10.50, 17.05 Т/х. «Сыла»
13.00, 21.00 Т/х. «Қара ниет»
14.00 М/ф. «Буба»
14.30 «Алдараспан» әзіл-сықақ театры
19.10 Ел аузында
20.00 Итоги
20.55 Лоторея «777», «Кено»
23.00 Х/ф. «Женщина-кошка»
00.15 Көркем фильм «Үмітінді үзбе»
02.35 Той жыры
03.55 Сырты бүтін
05.00 «Күлдірген» әзіл-сықақ

ЕВРАЗИЯ

06.00 Т/х «Мистер Хутен и Леди»
06.45,03.35 Тамаша сити
07.35 Той заказ
08.05 Басты жаңалықтар
08.50,04.20 Ұшқалақ
09.00 Сериал «Женщина в зеркале»
12.45 «Фабрика грез»
13.10,18.35 «Super Qala.kz»
14.25 «Лучше всех»
16.10 Х/ф. «От сердца к сердцу»
18.00 Сенбілік жаңалықтар
20.00 «Главная тема»
20.30,23.00 Х/ф. «Кабы я была царица»
22.00,02.50 «П@утина+»
02.20 Кино «Человек-паук-3. Враг в отражении»

10.50 «Жмір өні»
11.35 Мультфильм «Қаңбақ шал мен Дәу»
12.00 «Жүрек сөзі»
12.30 «Ауылдағы ағайын»
13.00 «Зерде»
13.45 «Полиция қызметі»
14.05 «Туржорык»
14.30 «Ұлт пен рух»
15.00 «Өндер мен жылдар» концерті
17.00 «Үшінші көз»
17.30 «Әдебиет пен адамзат»
18.00 «Зерделі отбасы»
18.40 «Полицейская служба»
19.00 «Спорт-тайм»
19.30 «Киноман»
20.30 Алпа /каз/
21.30 Алпа /рус/
22.20 К/ф «Дүбәрә»

31 КАНАЛ

06.00, 04.30 Ризамын
07.30, 03.00 «Әзіл студио»
09.00 «Бауыржан шоу»
10.00 «Готовим с Адель»
10.30 «Әзілдер жинағы»

КТК

07.05 Т/х. «Үлкен үй»
07.50 «Әйел қырық шырақты-2»
08.50 «Берните мне красоту» реалити-шоу
10.00 Х/ф. «Конь Изабелловой масти»
14.00 Кино «Несломленный»
19.10 Нұрболат Абдуллиннің ән кеші
21.00 Большие новости
22.00 Х/ф. «Яблочко от яблоньки»
01.30 Реалити-шоу «Свадьба в слепую»
02.30 Кино «Махаббат дерті»
03.40-04.30 Т/х. «Үлкен үй»

ЖЕТІСУ

07.05 «Әсем әуен»
07.30 «Таңжарық»
09.00 Жаңалықтар
09.30 Новости
10.00 «Желі-KZ»
10.30 «Ұлттық қауіпсіздік»
11.00 «Болмыс» ток-шоуы
11.45 «Күлкі-түрпі»
12.00 «Әсем әуен»
13.00 «Шашу»
14.00 «Арнайы репортаж»
14.30 Себастьян Бахтың шығармалары
15.00 «Өмір жолдары» атты Е.Байырбековтың ән кеші
16.25 «Қателік»
17.00 Жаңалықтар
17.20 Новости
17.35 «Сильные духом»
18.00 «Зерде»
18.50 «Полиция қызметі»
19.10 «Нет-лайк»
19.30 «Жүрек сөзі»,
20.00 «Ауылдағы ағайын»
20.30 Жаңалықтар
21.00 «Жетісу зертханасы»
21.30 Новости
22.00 «Өмір әні»
23.00 «Күлкі қоржын»
23.35 «Қателік»

31 КАНАЛ

06.00, 03.00 Ризамын
07.00 «Бауыржан шоу»
08.00 «Әзілдер жинағы»
09.00 Готовим с Адель
09.30 «Битва экстрасенсов»
11.30 Тамаша Live
12.00 Х/ф. «Жажда мести»
14.50 Х/ф. «Альфа и омега: клыкастая братва»
16.40 Х/ф. «Звездная пыль»
19.10 Х/ф. «Старперцы»
21.10 Х/ф. «Тринадцатый район: кирпичные особняки»
23.00 Х/ф. «Любовный недуг»
01.30 Әзіл студио
04.30 «Алдараспан, Нысана, Шаншар» әзілдері

7 КАНАЛ

06.00 «Қыздар арасында»
06.50 Қуырдақ
07.30,05.00 Гу-гулет
08.00 «Айнаонлайн»
09.00 М/с. «Фиксмики»
10.00 М/с. «Бак»
11.00 Субботний вечер
13.00 Юморина
15.00,03.30 Сериал «Сүйкімді сторис»
16.45 Т/х. «Зың-зың Күлпаш»
21.00 Х/ф. «Веселые каникулы»
21.10 Х/ф. «Ветреная река»
01.30 Х/ф. «Самоволка»

11.30 «Тамаша лайв»
12.30 Х/ф «Любовный недуг»
15.30 Х/ф «Альфа и Омега: клыкастая братва»
17.20 Х/ф «13 район: кирпичные особняки»
19.10 Х/ф «Шанхайский перевозчик»
21.00 «Битва экстрасенсов»
23.00 Х/ф «Жажда мести»
01.45 Алдараспан. Нысана. Шаншар әзілдері

7 КАНАЛ

06.00 « Қыздар арасында»
06.50 «Қуырдақ»
07.30 «Гу-гу-лет»
08.00 «Айнаонлайн»
09.10 М/с
11.00 Сериал «Серьезные отношения»
15.00, 04.20 Х/ф «Егіз жігіттер»
21.00 Х/ф «Красавица и чудовище»
23.20 Х/ф «Черная маска»
01.30 Х/ф «Взрыватель»

ҚҰЛАҚҚАҒЫС

«АБАЙҒА АРНАУ»

облыстық жазба ақындар мүшәйрасы

Ақынын ардақтаған Алаш жұртының әрқашан маңдайынан бақ, таңдайынан жыр кетпегені әлімсақтан белгілі. Ақындар мен батырлар елі атанған Алматы облысы жыл сайын мерейтойларды дамылсыз атқарып келеді. Биыл қазақтың ұлы ойшылы, қазақ жазба әдебиетінің негізін қалаушы, философ, композитор Абай Құнанбайұлының 175 жылдық мерейтойы елімізде кеңінен тойланбақ.

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаев «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласында Абайды қалай дәріптесек те жарасады. Оның ғибратты ғұмыры мен шынайы шығармашылығы қазақ халқына ғана емес, барша жұртқа өнеге екенін баса айтты. Абай – қазақ халқының ары мен намысын қамшылап, ұлтымыздың ұлылар қатарынан болуы жолында дамылсыз күрескен қажырлы қайраткер. Оның шығармасындағы аса ірі парасаттылық пен қарапайымдылық, философиялық ұстаным әрбір адамның бойында болуы шарт. Қазақ халқының өмірін негізге ала отырып жазған қара сөздерінің өзі кейінгі ұрпаққа құран сөзінен кейінгі елдің бағдаршамына айналғалы қашан. Абайдың ілімі, Абайдың ғылымы, Абайдың кемелдігі, Абайдың кісілігі келер ұрпақ үшін таптырмас олжа.

Ұлы ақынның 175 жылдық мерейтойына орай Алматы облыстық Мәдениет, архивтер және құжаттама басқармасы Алматы облысы әкімінің қолдауымен «Абайға арнау» атты облыстық ақындар мүшәйрасын жариялайды. Жергілікті ақындарымыздың арасынан жүзден жүйрік, мыңнан тұлпарларды анықтап, арнау өлеңдердің жинағын кітап етіп шығару бұл шараның басты мақсаты болмақ. Сондай-ақ, Абайды танып, білуге және жаңа қырларын ашуға үлкен мүмкіндіктер бар.

«Жүрегімнің түбіне терең бойла,
Мен бір жұмбақ адаммын
оны да ойла.

Соқтықпалы, соқпақты жерде өстім,
Мыңмен жалғыз алыстым,
кінә қойма», –

деп бір ауыз сөзбен ойын түйіндеген Абай атамызға бүгінгі ұрпақтан айтылар алғыс, арналар жырдың мол болатынына сенім мол. Тақырыпқа шектеу жоқ. Ұлы Абайдың сегіз қырлы, бір сырлы даналығы мен данышпандығын егеменді еліміздің мұратымен ұштастыра отырып жырлау ақындардың шалқар шабытына байланысты. Асығайық ақындар! Ендеше жүйріктерімізді аламанның алдынан күтуге дайынбыз!

**Бас жүлде -700 мың теңге,
Бірінші орын – 500 мың теңге,
Екінші орын – 400 мың теңге,
Үшінші орын – 300 мың теңге,
Ынталандыру бәйгесі 3 ақынға 200 мыңнан белгіленіп отыр.**
Мүшәйраға еш жерде жарық көрмеген, мағынасы мен көркемдік деңгейі қалыпқа сай топтама өлеңдер, толғаулар 2020 жылдың 1-наурызына дейін қабылданады. Мүшәйра ережесі бұқаралық ақпарат көздері арқылы таратылатын болады.

Қабылдау орны: **Талдықорған қаласы, С.Сейфуллин атындағы облыстық әмбебап кітапханасы, Тәуелсіздік көшесі, 61 үй.**
Байланыс телефондары: **8-7282-24-05-75; 24-07-85, факс: 40-01-46**
Электронды почта: **bibseyfull_tald@mail.ru**

МАМАН МІНБЕРІ

РЕСПУБЛИКАМЫЗДА
КӨЛІК ҚҰРАЛЫН
МАС КҮЙДЕ
ЖҮРГІЗУШІЛЕРМЕН
ЫМЫРА-СЫЗ КҮРЕСУ
МАҚСАТЫНДА ЖЫЛ
БАСЫНАН БЕРІ
ТАҒАЙЫНДАЛАТЫН
ЖАЗА
ҚАТАНДАТЫЛДЫ.

МАС ЖҮРГІЗУШІГЕ ЖАЗА ҚАТАҢ

Дереккөздерге сүйенсек, өткен жылы Қазақстан жолдарында мас күйінде көлік жүргізген 26 мың жүргізуші, ал, 2018 жылы 28 мың жүргізуші ұсталған екен. Мас жүргізушілердің қатысуымен 2019 жылы 495 жол-көлік оқиғасы тіркеліп, солардың кесірінен 98 адам көз жұмған, 716 адам түрлі дене жарақатын алыпты. Бұған дейін сау жүргізушіге де, мас жүргізушіге де жаза бірдей болды. Биылдан бастап ол норма өзгерді. Мәселен, бұрын мас күйде ұсталған жүргізуші көлік жүргізу құқығынан екі жылға айырылып, 40 күнге дейін қамауға алынса, жаңа норма бойынша ондай адамдар 1 жылға дейін бас бостандығынан айырылады. Оған қоса, он жылға дейін көлік жүргізу құқығынан айыру қарастырылған. Бұған дейінгі заңда жол ережесін бұзған автокөлік иесі (алкогольдік масандық немесе масандық) жол ережесін бұзған жағдайда қай деңгейде мас болғандығы заң жүзінде ешбір дәрежеде көрсетілмейтін еді. Бірақ ендігі жаңа заң бойынша Қазақстан Республикасы Қылмыстық кодексіне жаңадан енгізілген 345-1-бабының талаптарына сәйкес қаннан алкоголь құрамы табылса, онда ол бірден ауыр қылмыс санатына жатқызылады, татуласуға мүмкіндік берілмейді, 7 жылдан 10 жылға дейін өмір бойына бас бостандығынан айырылады, жүргізуші куәлігінен өмір бойына айырылады. Сондықтан үстіміздегі жылдан бастап жол-көлік қатынасында да қылмыстық жауапкершілік күшейтілді. Енді, егер жүргізуші көлік тізгініне мас күйде отырып, тіпті, ешқандай жол-көлік оқиғасын жасамаса да 15 күнге әкімшілік қамауға алынып,

7 жылға көлік жүргізу құқығынан айырылады. Бұл жағдай тағы да қайталанса, қамау мерзімі 20 күнге дейін ұзартылып, 8 жылға дейін жүргізушілік құқығынан айырылады.

Мас жүргізушінің кесірінен жол оқиғасында азаматтардың денсаулығына зиян келсе, жүргізуші 3 жылға дейін бас бостандығынан айырылып, 10 жылға дейін көлік жүргізу құқығынан, ал, кісі шығыны болса, 10 жылға дейін сотталып, өмір бойы көлік жүргізу құқығынан айырылады. Жүргізуші куәлігінен айырылған адамдар осы тақылеттес жол ережесін бұзған жағдайда, 10 жылға дейін сотталып, өмір бойына жүргізуші куәлігінен айырылатын болады.

Осы жаңа заң шеңберінде біздің сотта қазірдің өзінде бірнеше іс қаралып, рульге мас күйінде отырған жүргізушілер тиісінше жазаларын да алып үлгерді. Мәселен, қаңтардың 13 жұлдызында алкогольдік масаң күйінде көлік құралын жүргізген екі жүргізушіге қатысты әкімшілік іс қаралып, олар ӘҚБТК-тің 608-бабы 1-бөлігі бойынша кінәлі деп танылып, әрқайсысы 15 тәулікке қамауға алынып, 7 жылға көлік жүргізу құқығынан айырылды. Сондықтан жаңа заң талаптарын жүргізушілер жадына сала отырып, масаң күйінде рульге отырмауға шақырамыз. Заңды білмеу - жауапкершіліктен босатпайтынын әркез естен шығармаған абзал.

Майкүл МАМУТОВА,
Талдықорған мамандандырылған ауданаралық әкімшілік сотының судьясы.

ТӘРТІП

СОТ АКТІЛЕРІН ОРЫНДАУ

Қылмыстық іс бойынша сот үкімдері, егер оларға шағым берілмесе немесе наразылық келтірілмесе, апелляциялық шағым беру немесе наразылық келтіру мерзімі өткен соң заңды күшіне енеді және орындауға беріледі.

Сотталғанның мүлкін тәркілеу және айыппұлды мемлекет табысына өндіру туралы үкімдер бойынша атқару құжаты, сот актісінің көшірмесі, не соттың мөрімен куәландырылған одан үзінді көшірме, және мүлік тізімдемесінің көшірмесі орындау үшін тәркілеуге жататын мүліктің орналасқан жеріндегі атқарушылық іс жүргізу органына жіберіледі. Істе мүліктің тізімдемесі болмаған кезде атқару құжаты мүлік тізімдемесі жасалмағаны туралы анықтамаларды қоса тіркей отырып, сотталғанның соңғы тұрған жеріне жіберіледі. Егер істе мүліктің жоқтығы туралы акт болса, онда атқару құжатына куәландырылған анықтама қоса беріледі.

Азаматтық істер бойынша сот шешімі заңды күшіне енгеннен кейін атқару парағы жазылады, ол өндіріп алушыға беріледі не оның жазбаша арызы бойынша сот орындау үшін тиісті әділет органына не жеке сот орындаушысына орындау үшін жібереді. Бұл ретте атқару парағына аудандық соттың мөрімен куәландырылған сот актісінің көшірмесі (үзіндісі) қоса тіркеледі.

Атқару құжаты судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылатын электрондық атқару құжаты нысанында жазылып берілуі мүмкін. Атқару құжаты электрондық атқару құжаты нысанында жазып берілген жағдайда, сот актісінің көшірмесі не оның үзінді көшірмесі судьяның электрондық цифрлық қолтаңбасымен куәландырылған электрондық құжат нысанында қоса беріледі. Тарабы мемлекет болып табылатын, мүлік тәркілеген, мемлекет кірісіне өндіріп алынған, сондай-ақ қылмыспен келтірілген залал өндіріп алынған, мерттігүден немесе денсаулыққа езге де зиян келуден, асыраушысынан айрылуынан келтірілген залалдың орны толтырылған жағдайларда сот бастамасымен атқару құжатын аумағы бойынша тиісті атқарушылық іс жүргізу органына орындауға жолдайды. Соттың дереу орындалуға тиісті шешімі бойынша атқару парағы жазылып, шешім шығарылғаннан кейін дереу орындауға жіберіледі. Әкімшілік жаза қолдану туралы қаулы ол заңды күшіне енген сәттен бастап орындалуға жатады. Арнаулы құқықтан айыру және әкімшілік қамау түрінде әкімшілік жазаларды қолдану туралы қаулы ол шығарылғаннан кейін дереу оны орындауға келтіруге уәкілеттік берілген органдарға жіберіледі.

Әкімшілік құқық бұзушылық үшін қамау түрінде жаза қолдану туралы қаулылардың көшірмелері тиісінше орындау үшін ішкі істер органдарына жіберіледі.

Әкімшілік айыппұл түрінде жаза қолдану туралы қаулылардың көшірмелері күнтізбелік он күн ішінде тиісті органдарға ерікті орындауға арналған мерзім аяқталғаннан кейін

мәжбүрлеу орындауға жіберіледі. Айыппұл салу туралы немесе айыппұл төлеу қажеттігі туралы нұсқама сот орындаушыларына жолдағанда оған мемлекет кірісіне айыппұл соммасы түспегені туралы мәліметтер қоса беріледі.

Ұлан МАМЫТБЕК,
Талдықорған қалалық сотының кеңсе меңгерушісі.

ӘЙЕЛ ТЕНДІГІ

ГЕНДЕРЛІК САЯСАТТЫҢ МАҚСАТЫ

Қазіргі уақытта елімізде гендерлік саясаты әлемдік үрдістер бойынша жаңғыртылуда және қоғамдық саяси құрылымдарда әйелдердің қатысуын арттырудың маңызды аспектілері бойынша жеткілікті құқықтық база қалыптастып, жаңа деңгейде дамуда.

Соңғы жылдары еліміз батыстық үлгідегі гендерлік саясатты пайдаланып, қыз-келіншектердің құқығын қорғап, олардың қоғамдағы рөлін көтеру ісімен мемлекеттік деңгейде айналыса бастады. Осының нәтижесінде елімізде гендерлік саясат сәтті орындалып, билік тізгінін ұстаған қыз-келіншектердің саны арта түскені жасырын емес.

Әрине, қауіп қатері мол, қол қауқарын қажет ететін мамандықтар әлі күнге дейін техника дамып, адам жұмысы жеңілдеп жатса да кездеседі. Мысалы, зергер, жүк тасушы, жол жөндеуші. т.б. Мұндай мамандықтар қатарынан әйел баласын кезіктіру екіталай. Саясат пен басқару саласында әйелдердің өз орнын табуына мүмкіншілігі жеткілікті, өйткені саясатта қара күш емес, біліктілік пен

қабілеттілік қажет. Гендерлік саясат дегеніміз, әйелдерді ерлермен тең дәрежеде билікке тарту, ана мен балаға айрықша әлеуметтік жағдай жасау, отбасындағы зорлық зомбылықтың алдын алу сияқты мәселелерді шешу болып табылады.

Ал біз өмір сүріп отырған заманда әйелдердің қоғамдағы орны қандай? Бүгінгі әйел билік басында еркек пен иық тірестіріп жұмыс жасап жүр. Олар – ана, олар – жар, олар – қыз, олар – келін. Қызметтен де басқа қоғамдағы орындары бар. Ең бастысы – әйел қоғамның тең құқылы мүшесі. Әйел отбасы, ошақ қасы, қазанның жанында отыратын уақыт көшпелі дәуірде қалды. Қазақ әйелі ежелден ұрпақ тәрбиесіне ерекше көңіл бөліп қараған. Қыз баланы ас пісіруге, кесте тігуге, өрмек

тоқу сияқты үй ішінің жұмыстарына баулып отырған. Алайда, егер қолынан келсе, нәзік жандылардың билікке араласуына әбден болады. Қазір тарихи сахнада ғылым, білім, техника, ақпарат, сауаттылық заманы. Ерлердің ісі болып есептелетін салада әйелдердің саны артып келе жатқандығын кім де болса мойындайды. Әйел көлікті де жүргізе алады, ұшақты да басқарады.

Жалпы, кез келген қоғамда қазіргі заманғы демократиялық нормалар мен нысандардың дамуы, ерлер мен әйелдердің барлық қоғамдық өмір салаларында мемлекет, отбасы және тағы басқа деңгейлерде шешімнің қабылдануына тең қатысуын шамалайды.

Айгерім ТЕЛІБАЕВА,
Талдықорған қалалық сотының судьясы.

КӨЗҚАРАС

ҚАЗАҚ НЕГІЗІНЕН ЗЕРЕК ТЕ ИНТЕЛЕКТІ ЖОҒАРЫ, ДАРЫНДЫ ДА ТАЛАНТТЫ ХАЛЫҚ. ЕНДЕШЕ СОЛ ҚАЗАҚҚА НЕ ЖЕТІСПЕЙДІ? МЕНІҢШЕ, ҰЛТТЫҚ НАМЫС, ӨЗ-ӨЗІМІЗДІ СЫЙЛАУ, РУХАНИ ЖАҒЫРУ, СЕНІМ-САНАМЫЗДЫ ЖАҢА ҚОҒАМ ТАЛАБЫНА САЙ ОЯТУ ЖЕТІСПЕЙДІ.

Қазақи болмысымыз аясын-да мәдениетті түрде билікке, әкімдерге, заң орындарына ұсыныс-пікірімізді жеткізу жетіс-пейді. Оған себеп: соңғы екі-үш ғасырда халықтың мінез-құлық, сана-болмысына сіңіп еңсемізді езіп тастаған отаршылдықтың зардабы...

Бұдан алып шығар мемлекеттік деңгейдегі ұлттық идеологиялық жүйе, қазақ ұлтының болмыс-тағдырына қатысты жоспарлы түрде жасалып жатқан шара да жоқтың қасы. Әлі де болса орыс әлемінен шыға алмай жүргендер де жоқ емес...

Ал Америкада мақсатына

ҚАЗАҚҚА не жетіспейді?

жетуде адамның күші мен қабілетіне еркіндік береді екен. Бүгінде дамыған, бақуатты елдердің барлығы дерлік Американың жолымен жүрген. Біз де тура көшіре салмасақ та қазақи болмысымызға келтіре үлгі тұтсақ жетіспеушіліктерді жеңуге жол ашылары анық. Президентіміз Қасым-Жомарт Тоқаев Ұлттық қоғамдық сенім кеңесінде: “Біздің басты міндетіміз-жүйелі, тиімді шараларды әзірлеу. Біз өз қызметімізде, ең алдымен, қарапайым азаматтардың сұранысы мен мұң-мұқтажын басшылыққа алуымыз керек. Халықтан жоғары және халықтан биік тұрған ешкім де, ештеңе де жоқ”- дей келе, “Бізге парламенттік оппозиция институты қажет. Біз жаңа қоғамдық парадигманың басты шарты-балама көзқарастар мен пікірлер екенін түсінуіміз керек. Біз балама пікірлер

мен қоғамдық талқылау тоқыраудың бастауы емес, керісінше, дамудың басты талаптарының бірі екеніне көз жеткіздік. Демократия дегеніміз - билік үшін де, азаматтар үшін де бөліну мен ыдырауға емес, даму мен жасампаздыққа қызмет етуге тиіс зор жауапкершілік”,- деп жетіспеушіліктерден жеңіспен құтылудың жолын көрсетіп берген еді. Ендеше, елдің ертеңгі күніне зор сеніммен қарап, болашақты нұрландыру үшін қоғамдық пікірталасқа біріге ат салысайық ағайын! Сол кезде Қазақстан ең төменгі жалақы өсімінің рейтингінде 54 елдің ең соңғы 54 - ші орнында, 98 АҚШ доллары көлемінде қалмас еді... Әлемнің ең қымбат 440 қалаларының арасында “Өмір сүру индексі” қала дүкендері, мейрамханалары, қоғамдық көліктегі баға, коммуналдық қызмет бағаларына қатысты жасалған рейтингте Нұр-Сұлтан

қаласы 386-орында, Алматы қаласы 389-орында болмас еді... Ал 2020 жылғы «Балаларды тәрбиелеу үшін үздік елдердің» жаһандық сауалнамаға, сегіз түрлі көрсеткіш бойынша: адам құқықтары туралы қамқорлық, отбасына құрмет көрсету, гендерлік теңдікке қол жеткізу үшін орта, бақыт деңгейі, табыс теңдігі, қауіпсіздік деңгейі, мемлекеттік білім беру мен денсаулық сақтау жүйесінің дамуы үшін балалардың жиынтығына негізделген рейтингте Қазақстан 73 елдің ішінен 73 -ші орынға жайғаспас еді... «Жұмыла көтерген жүк жеңіл» демекші, өзі сұранып тұрған билікке ел ішінде, халық арасында болып жатқан келеңсіздіктерді келісе қоғамдық белсенділікпен бірлесіп жеткізуге атсалысайық ағайын!

Құрметбек
САНСЫЗБАЙҰЛЫ

Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевтың Абай Құнанбайұлының 175 жылдығына арналған «Абай және ХХІ ҒАСЫРДАҒЫ Қазақстан» атты мақаласы жарияланған еді.

Президент мақаласында Абай әлемін ел әлемімен байланыстырып, Абай мұрасы бірлігіміз бен дамуымызға жол көрсетер үлкен құндылық деп

көрсетті. Мақаладағы Мемлекет басшысының «Мемлекет мүддесін көздесек, әуелі сабақтастық сақталып, тәгілген тер мен атқарған еңбектің далаға

АСЫЛ СӨЗДІ ІЗДЕСЕН АБАЙДЫ ОҚЫ

кетпеуін ойлайық», – деген сөзі жүрекке жылы естілді. Абай қадым заманынан бері көшпенділер мәдениетінің барлық болмысын бойына сіңірген, сіңіре отырып, артына өшпестей із қалдырған ұлы тұлға. Абай «Бір заманды екінші заман илемек болып» жатқан тұста өмір сүрді. Өзінің «заманды заман билеп» жатқан тұстағы арпалысты ақылына суарып, өткен мен жаңаның арасындағы құбылыстарды тең байқап, оны өлеңіне өзек етті. Өзінің туындылары арқылы ел мүддесінің басын қосып,

оны ұлттық тұтас мақсатқа айналдырды. Әрқайсымыздың «жүрегімізге үңіліп», «қалың елім, қазағым, қайран жұртым» – деп, «біріңді қазақ, бірің дос, көрмесең істің бәрі бос» – деп рухымызды тұтастырды. Абай жеке өзінің емес, мұқым елінің рухани бостандығын аңсаған дара тұлға. Осы орайда, Президент Қасым-Жомарт Тоқаевтың «Абай және ХХІ ғасырдағы Қазақстан» атты мақаласынан ұлы күшті, өмір сабақтастығын байқаймын. «Қазағымның ашып кеткен санасын, Бірдей көрген бөлмеген еш баласын.

Ұлттың рухы, ұрпақтарға мұра деп, Абай-Тұлға, қазақтағы дара шың. Әлем танып, Абайды мойындады, Ізгі ойлар мұра бізге ойындағы, Абай салған із мәңгі өшпек емес, Барын берді қазаққа бойындағы».

М.Б. БАЙБУЛАНОВА,
қазақ тілі мен әдебиеті
пәнінің мұғалімі.
КӨКСУ АУДАНЫ

ТӘРБИЕ Жас ұрпаққа әлеуметтік тұрғыда өмір бойы қолдау көрсету мүмкін емес. Сондықтан баланың өміріне азық болар дұрыс тәрбие, сапалы білім беру заман талабынан туындап отырған қажеттілік.

ӨЗІҢДІ ТАҢУ - ӨМІРДІ ТАҢУ

Бала кез келген ортада өзін еркін сезіне ме? Жастарымыздың ұялшақ, ынжық, немесе мейрімсіз болуының себептеріне терең үңіліп, оқу-тәрбие ісін жаңаша ізгілендіру мақсатында Сара Алпысқызы 2001 жылы «Өзін-өзі тану» жобасын ұсынды. Баланы жан-жақты дамытып, өзінің ішкі дүниесін тану арқылы өмірдің мәнін пайымдауға үйретуді мақсат ететін «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білімінің қағидалары мен әдістеме-нұсқауларының қайнар бұлағы – ұлттық, жалпыадамзаттық құндылықтардан негіз алады. Атап айтқанда, халқымыздың аңыз-әңгімесі, ертегісі, мақалы, нақыл сөздері, ұлылардан ұлағат

алу, ақын-жазушыларамыздың шығармашылық еңбектерінен тәрбиенің түйінін табу, жаманнан жиреніп, жақсыдан үйрену «Өзін-өзі тану» пәнінің өзегі болып табылады. Бұл пән адамды жеке тұлға ретінде тәрбиелеуге бағыт ұстайды. Әрбір жеке тұлға, жеке азамат өмірдің мәнін түсініп, өзіндік орнын табуы үшін ішкі мүмкіндіктерін аша білуі қажет. Осыған орай өтілген әрбір сабақ баланы өзінше ойлауға, шешім мұрасы осы пән арқылы келесі ұрпаққа жетіп жатса біздің де мақсаттарымыздың орындалғаны. Жас ұрпаққа тәлім-тәрбие

беруде, оларды адами ізгі қатынастарға үйретуде «Өзін-өзі тану» пәні мұғалімінің орны ерекше. Нағыз ұстаз бейнесін Әбунасыр әл-Фараби сөзімен түйіндесек: «Ұстаздық мінез-құлық нормасы мынадай болуға тиіс: ол тым қатал да болмауға тиіс, тым ырыққа да жығыла бермеуі керек, өйткені тым қаталдық шәкіртті өзінің ұстазына қарсы қояды, ал тым ырыққа көне беру ұстаздық қадірін кетіреді, оның берген сабағы мен оның ғылымына, шәкірті селқос қарайтын болады. Ұстаз тарапынан барынша ынтылылық пен табандылық қажет. Өйткені бұлар, жұрт айтқандай, тамшысымен тас төсетін бейнебір су тәрізді».

Осындай ұстазға тән мінез-құлық ізгілікпен ұштасып, бала жүрегінің төрінен орын алған жағдайда жас ұрпақтың рухани бай, адамгершілігі мол, жан-жақты үйлесімді дамыған, елін сүйер абзал азамат болары сөзсіз. Қорыта айтқанда, «Өзін-өзі тану» пәні баланы өзінің қадірін өзі білуге, өзін сыйлауға, өзін-өзі жетілдіруге, рухани өмірде және қоршаған өмір жағдайларында өзінің бағыт-бағдарының болуына, өз бетінше шешім қабылдай алуына

және өз сөзі мен әрекеттері үшін жауапкершілікті сезіне білуге тәрбиелейді. А. АНДАБЕКОВА, Талдықорған Сервис және технология колледжінің тарих пәні оқытушысы.

ДЛЯ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОТПРАВЛЕНИЯ ПРАВОСУДИЯ

Как сообщает пресс-служба Алматинского областного суда, каждая происходящая реформа в судебной сфере направлена на защиту прав и свобод граждан и является главной целью судебной системы. На сегодняшний день, в целях повышения качества отправления правосудия и минимизации судебных расходов граждан, в судах Алматинской области успешно действуют и функционируют пилотные проекты:

«Примирение: до суда, в суде», позволяющий расширить сферу применения примирительных процедур и выявить заинтересованность населения во внесудебном урегулировании спора, по которому в суды Алматинской области поступило и было рассмотрено 4904 исковых заявления (за май-декабрь 2018 года – 1226).

Из них по 1103 исковым заявлениям судьями были утверждены медиативные соглашения (за май-декабрь 2018 года - 359) и заключе-

но 7 мировых соглашений (за май-декабрь 2018 года- 0).

«Семейный суд», который способствует более тщательному подходу к рассмотрению дел в сфере семейно-брачных отношений, а также способствует укреплению института семьи и семейных ценностей, обеспечению защиты интересов несовершеннолетних детей в производстве местных судов области.

Так по данному проекту поступило 11 119 гражданских дел по категории брачно-семейных споров, из

которых 10 108 окончено производством. (В сравнении с аналогичным периодом 2018 года поступило 9494 дела, окончено 8895 гражданских дел). Таким образом, в 2019 году наблюдается увеличение количества поступивших дел на 1 625 или на 15%. В связи с заключением соглашения об урегулировании спора в порядке медиации окончено 1495 дел (в сравнении с 12 месяцами 2018 года окончено 1090).

По проекту «Виртуальный суд», предоставляющему возможность

сторонам принять полноценное участие в судебном процессе в случае невозможности явки в суд рассмотрено 590 дел, из них по гражданским делам – 424, по уголовным – 91, по административным – 75 (за октябрь-декабрь 2018 года рассмотрено 107, из них по гражданским делам – 65; по уголовным – 13; по административным – 29).

В рамках проекта «Ночной суд», обеспечивающего ускорение и упрощение судопроизводства, судами области рассмотрено 1294 административных дел (за октябрь-декабрь 2018 года рассмотрено 239).

Важно отметить, что работа проекта планомерно переходит в постоянный формат. С 15 января 2020 года введен в действие Закон от 4

января 2020 года «О внесении изменений и дополнений в Кодекс Республики Казахстан об административных правонарушениях», в котором отражены нормы по ускоренному рассмотрению административных дел.

По пилотному проекту «Профилактика трудовых споров и споров, вытекающих из публично-правовых отношений», ориентированному на снижение конфликтов в трудовых коллективах всего окончено 49 гражданских дел, из них с вынесением решения с удовлетворением иска - 20, в связи с соглашением урегулированием в порядке медиации окончено 8 дел, оставлено без рассмотрения - 18, в порядке упрощенного производства - 2.

Ш. ХАМИТОВ.

В РЕСПУБЛИКЕ КАЗАХСТАН С 11 ЯНВАРЯ 2020 Г. ВСТУПИЛИ В СИЛУ ПОПРАВКИ В НЕКОТОРЫЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬНЫЕ АКТЫ В ТОМ ЧИСЛЕ И В УГОЛОВНОЕ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВО. ИЗМЕНЕНИЯ НАПРАВЛЕННЫ НА УСИЛЕНИЯ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА РЯД ПРЕСТУПЛЕНИЙ. ВНЕСЕННЫ СУЩЕСТВЕННЫЕ ИЗМЕНЕНИЯ КАСАЮЩИЕСЯ ПРЕСТУПЛЕНИЙ СЕКСУАЛЬНОГО ХАРАКТЕРА

УЖЕСТОЧЕНИЕ ОТВЕТСТВЕННОСТИ ЗА ПРЕСТУПЛЕНИЯ

К примеру изнасилование, половое сношение с применением насилия или с угрозой его применения к потерпевшей или к другим лицам либо с использованием беспомощного состояния потерпевшей (ст.120 ч.1 УК РК). Согласно новым изменениям данная статья переведена в категорию тяжких преступлений, т.е. законодателем ужесточена ответственность за совершение данного преступления. За совершение изнасилования предусмотрено наказание в виде лишения свободы на срок от пяти до восьми лет.

Если изнасилование произошло при отягчающих обстоятельствах (ст. 120 ч.2 УК РК), таких как совершенное группой лиц, группой лиц по предварительному сговору; соединенное с угрозой убийством, а также совершенное с особой жестокостью по отношению к потерпевшей или к другим лицам; повлекшее заражение потерпевшей венерическим заболеванием; совершенное неоднократно; совершенное лицом при выполнении служебных обязанностей назначены сроки лишения свободы на срок от девяти до двенадцати лет.

Аналогичным образом ужесточена ответственность за совершение преступлений предусмотренного ст.ст 121 УК, 123УК.

Кроме того в уголовный кодекс введена новая статья «скотокрадство» это одно из существенных нововведений.

И так скотокрадство Ст. 188-1 УК РК - это тайное хищение чужого скота, за совершение данного преступления лицо наказывается штрафом в размере до трех тысяч

месячных расчетных показателей либо исправительными работами в том же размере, либо ограничением свободы на срок до пяти лет, либо лишением свободы на тот же срок, с конфискацией имущества.

Скотокрадство, совершенное: группой лиц по предварительному сговору; в крупном размере наказывается лишением свободы на срок от трех до семи лет с конфискацией имущества.

Данное уголовное правонарушение совершенное: неоднократно; с проникновением во двор жилого помещения, предприятия, организации, учреждения, скотного двора, загона или иного хранилища, наказывается лишением свободы на срок от пяти до десяти лет с конфискацией имущества.

Скотокрадство, совершенное: преступной группой; в особо крупном размере, наказывается лишением свободы на срок от семи до двенадцати лет с конфискацией имущества.

Отличием «кражи» (ст. 188 УК) от «скотокрадства» (ст.188-1УК) является объект преступления. Если в первом случае предметом преступления является любое имущество, без разграничений, то во втором является только скот. Вместе с тем ключевым отличием указанных статей являются меры наказаний, которые в статье «скотокрадство» предусматривают более строгую ответственность.

Ажар НУРЛАНОВА,
старший прокурор отдела
прокуратуры города
Талдыкорган.

ПРИБРЕЛ БОЛЬШУЮ ПОПУЛЯРНОСТЬ

В последнее время большую популярность приобрел электронно-информационный сервис «Судебный кабинет» и поэтому увеличилось количества пользователей сервиса «Судебный кабинет», который способствует упрощению судопроизводства посредством электронного взаимодействия, а также обеспечение оперативности, доступности и прозрачности судебной системы. Для получения доступа к сервисам необходимо авторизоваться либо зарегистрироваться имея при этом ключ ЭЦП.

Сервис предназначен для подачи электронных заявлений, ходатайств и жалоб по гражданским и уголовным делам. Вместе с предложениями пользователей электронного информационного сервиса

«Судебный кабинет» растут и виды сервиса так например на сегодня имеются сервисы по гражданским делам: 1/заявления искового, особого искового, особого производства; 2/ заявления о вынесении судебного приказа; 3/ подача заявлений по инвестиционным спорам; 4/ ходатайство об ознакомлении с копией аудио-видеоаудиозаписи. К ним же прикреплены документы по делу это отзыв, встречный иск, подача замечаний на протокол, краткий протокол, содержание аудиовидеоаудиозаписи судебного заседания / главного судебного разбирательства, заявления о продлении и восстановлении пропущенного срока, заявления о выдаче исполнительных листов на принудительное исполнение арбитражного, третейского суда и иностранных судов, подача ходатайств, заявления об обеспечении иска, заявления об отмене обеспечения иска, заявления о выдаче кпий судебных актов, заявления о выдаче дубликата исполнительного листа, заявления о направлении исполнительного листа в органы юстиции либо частному судебному исполнителю, заявления об отмене за-

очного решения, заявления об отмене судебного приказа, заявления об отмене решения вынесенного в упрощенном порядке, отправка заявления на возврат государственной пошлины, заявления об отложении судебного процесса.

Сервис пересмотр судебных актов имеет следующие шаблоны: Апелляционная либо частная жалоба, ходатайство о пересмотре судебных актов в кассационном порядке, пересмотр судебных актов по вновь открывшимся обстоятельствам.

Произвести онлайн оплату государственной пошлины можно через сеть интернет с любого удобного для пользователя места. При подаче заявлений нужно правильно выбрать один из сервисов для дальнейшей регистрации его в судах, указать свой ИИН и номер сотового телефона, вложить необходимые документы, выбрать судебный орган в который адресуйте заявление.

Сатжан СЕИТКЕРИМ,
старший судебный пристав
Талдыкорганского городского суда.

ОСНОВНОЙ ПРОЦЕССУАЛЬНЫЙ ДОКУМЕНТ

Протокол судебного заседания имеет важное доказательственное значение, поэтому его содержание, порядок составления и форма должны точно соответствовать требованиям закона. Сейчас составляются краткие протоколы при ведении аудиовидеоаудиозаписи судебного заседания. О каждом судебном заседании суда первой инстанции, а также о каждом отдельном процессуальном действии, совершенном вне заседания, составляется отдельный протокол. В случае же неявки в судебное заседание всех лиц, участвующих в деле, аудиовидеоаудиозапись не проводится.

По ходатайству лиц, участвующих в деле, и их представителей судом представляются копия аудиовидеоаудиозаписи и краткий протокол или протокол судебного заседания. Аудиовидеоаудиозаписи судебных заседаний используются только в целях судопроизводства для точного фиксирования хода судебного разбирательства, а также в целях установления фактических данных в гражданском, уголовном судопроизводстве, производстве по делам об административных правонарушениях либо в рамках производства по дисциплинарному делу.

Согласно ч. 1 ст. 283 ГПК РК секретарем судебного заседания составляется протокол либо ведется краткий протокол при ведении аудиовидеоаудиозаписи судебного заседания. Протокол, краткий протокол изготавливаются компьютерным, машинописным либо рукописным способами. Лица, участвующие в деле, и представители вправе ходатайствовать об оглашении какой-либо части протокола, о занесении в протокол сведений об обстоятельствах, которые они считают существенными для дела. Протокол

подписывается председательствующим и секретарем. Все изменения, поправки, дополнения должны быть оговорены в протоколе и удостоверены их подписями.

В случае ходатайства лиц, участвующих в деле, суд обязан представить для ознакомления протокол в форме электронного документа, удостоверенного электронной цифровой подписью председательствующего и секретаря судебного заседания.

Таким образом, протокол судебного заседания является одним из основных процессуальных документов. Данные, имеющиеся в протоколе, используются судом для обоснования вынесенных по делу судебных актов. По протоколу судебного заседания проводится проверка решений, определений суда первой инстанции вышестоящими судьями.

Меруерт ТАЙЖАН,
ведущий специалист
СМЭС Алматинской области.

НОВЫЕ ЗАКОНЫ - СПРАВЕДЛИВОЕ НАКАЗАНИЕ

По сообщению пресс-службы Алматинского областного суда, первые правонарушения, совершенные в городе Талдыкорган после вступления в силу закона, усиливающего ответственность за управление транспортными средствами в состоянии алкогольного опьянения.

Талдыкорганским специализированным межрайонным административным судом 13 января 2020 года рассмотрены два административных материала в отношении двух жителей города Талдыкорган по части 1

статьи 608 (Управление транспортным средством водителем, находящимся в состоянии алкогольного опьянения) Кодекса об Административных Правонарушениях (далее - КоАП).

При рассмотрении дел, факты правонарушений подтвердились и не оспаривались правонарушителями.

Постановлением суда правонарушителям назначено наказание: арест сроком на 15 (пятнадцать) суток и лишение права управления транспортными средствами сроком на 7 лет.

Карасайским специализированным межрайонным административным судом рассмотрено дело в отношении гражданина М., который в состоянии алкогольного опьянения, допустил столкновение с другим транспортным средством.

Из материала дела следует, что гражданин М., 12 января 2020 года около семи часов вечера, находясь в состоянии алкогольного опьянения, управляя автомашиной нарушил пункты 2.4.2) и 10.1) Правил дорожного движения Республики Казахстан, не соблюдая скорость, обеспечивающую безопасность дорожного движения и не справившись с рулевым управлением, выехал на полосу встречного движения, допустив столкновение с автомашиной под управлением потерпевшего К.

В результате ДТП автомашине потерпевшего К., нанесены механические повреждения. Постановлением суда по новым требованиям законодательства, М. признан виновным в совершении административного правонару-

шения, предусмотренного частью 3 статьи 608 (Управление транспортным средством водителем, находящимся в состоянии алкогольного опьянения) Кодекса Республики Казахстан об административных правонарушениях. Ему назначено наказание в виде административного ареста на 20 суток с лишением права управления транспортными средствами сроком на 7 лет.

Напомним, что с 11 января 2020 года вступил в законную силу закон, усиливающий ответственность за управление транспортными средствами в состоянии алкогольного опьянения.

В связи с этим призываем граждан исключить управление транспортным средством в состоянии алкогольного опьянения, так как в ином случае их ждет неминуемое наказание.

Ш. БАТЫРХАНОВ.

БОКС

ҒАСЫР ЖЕКПЕ-ЖЕГІ БОЛА МА?

«Мейвезер – Макгрегор - 2, 2020". Макгрегордың жеңісінен кейін Мейвезер бірден қарымта жекпе-жек туралы өзінің инстаграм парақшасында осындай жазба қалдырды.

Бокстан бес салмақта бұрынғы әлем чемпионы Флойд Мейвезер ирландиялық MMA файтері Конор Макгрегормен жекпе-жек туралы меңзеді. Конор Макгрегор 19 қаңтар таңғысын MMA-дегі карьерасын тағы да бір әдемі жеңіспен толықтырды. Ирландиялық файтер UFC 236 турнирінің басты жекпе-жегінде америкалық Дональд Серронені 40 секундта нокаутқа түсірді. «Ковбой» лақап атымен танымал спортшы ө дегеннен қарсыласының жойқын соққысын өткізіп алды. Жеңістен кейін тілшілерге сұхбат берген Конор өзінің Хабибпен кездесуге аса ынтық екенін жеткізді.

«Хабибтің ерекше дағдылары мен өзіндік стилі бар. Қарымтаға барынша тиянақты дайындаламын. Дана неге Хабибпен Мәскеуде жұдырықтасуызға қарсы? Бірінші жекпе-жекте аз табыс көріп па едік?» – дейді спортшы. Ал, бұл жекпе-жектің қашан, қайда болатыны жайлы әзірше нақты ақпарат жоқ. Дегенмен, Хабибтен бұрын бұған Мейвезер аса қызығушылық танытып отыр. Қос спортшының арасындағы жекпе-жек бокс ережесіне сай өткен болатын. Мейвезер мұның алдында UFC президенті Дана Уайтпен келіссөз өткізгеніне қарағанда қарымта жекпе-жек MMA ережесі бойынша өтуі де ықтимал.

Айта кету керек аталмыш турнир аяқталған соң UFC басшысы Дана Уайт Макгрегордың келесі қарсыласы 19 сәуірде Нью-Йоркте жоспарланған жеңіл салмақтағы ұйым чемпионы Хабиб Нурмагомедов пен Тони Фергюсон арасындағы жекпе-жектің жеңімпазы болады деген пікірін білдірді.

Орта салмақта жұдырықтасатын қазақстандық боксшы Қанат Ислам (27-0, 21 КО) отандық бапкер Нұрғали Сафиуллинмен жаттыға бастады.

БАПКЕРІ АУЫСТЫ

Бокстан Қазақстан құрамасының бұрынғы аға бапкері жақында Қанат Исламмен қош айтысқан Багаудин Бековтың орнына келді.

Қанат Ислам кейінгі екі жекпе-жегіне дайындаған бапкермен жаттығуын тоқтатты.

Еске салайық, Беков 2019 жылы Қанат Исламды екі жекпе-жекке жаттықтырған - доминикандық Хулио Де Хесуспен (27-2, 24 КО) маусымда және намибиялық Уолтер Каутондоквамен (18-2, 11 КО) қазанда. Кейінгісінде боксшы қолын жарақаттады, ал былтыр жыл соңында қайтадан жаттыға бастады. Бірақ жанкүйерлер боқысшының осы екі кездесуіне де көңілдері толмаған болатын. Тіпті екі кездесуін де тең дәрежеде өтті деген пікірлер шыққан. Бірақ соған қарамай WBO Исламның жеңісін тіркеген болатын.

Айта кетейік, Ислам бұрын да Сафиуллиннің қол астында жаттықан. Ал қазақстандық маман Мырзағали Айтжанов, Мұхтархан Ділдәбеков, Нұржан Сма-нов, сондай-ақ, жартылай ауыр және бірінші аур салмақта WBA чемпионы Бейбіт Шүменов (18-2, 12 КО) сияқты бірнеше отандық бокс жұлыздарын дайындаған.

VESTI.KZ

ФУТБОЛ

АЛҒАШҚЫ ОЙЫН

Футболдан Қазақстан ұлттық құрамасының капитаны Бауыржан Исламхан Санкт-Петербургтың «Зенит» командасы сапында оқу-жаттығу жиындары кезінде алғашқы голын соқты.

Қазіргі уақытта оның ресейлік клубтың құрамында іріктеуде жүргенін айта кету керек. Қазақстандық футболшы осы қаралым кезінде өзін жақсы қырынан таныта білсе, Ресей чемпионымен келісім шартқа отыруы әбден мүмкін. Бұған дейін "Зенит" футбол клубының бас директоры Александр Медведев Қазақстан ұлттық құрамасының ойыншысы Бауыржан Исламханның ресейлік команда сапында оқу-жаттығу жиынына қатысуға Катарға аттанғанын мәлімдеген еді. Сондай-ақ ол "Р-Спортқа" берген сұхбатында Бауыржан Исламханды клубқа шақырмас бұрын, оның бұрынғы командаласы ресейлік Андрей Аршавинмен кеңескенін атап өтті.Медведевтің сөзіне қарағанда, қазақстандық мамандар Исламханды елдің үздік футболшысы деп атаған.

«Бауыржан Исламханның «Зенит» ойыншысы болатын-болмайтыны оның қаралымда өзін қалай көрсететініне байланысты. Ол Қазақстанның соңғы жылдардағы үздік ойыншысы, ұлттық құраманың капитаны. Мен Қазақстандағы мамандармен сөйлестім, олардың пікірінше, Исламхан қазіргі футболшылардың ең үздігі. Әрине, оның кандидатура-сы жайында Андрей Аршавинмен кеңестік», – деді Медведев.

Айта кету керек осыдан аз уақыт бұрын Қазақстан ұлттық құрамасының жартылай қорғаушысы Бауыржан Исламханның Санкт-Петербургтың «Зенит» командасына ауысатыны айтылған еді. Ал, кезекті голы отандық аяқдопшыны жаңа клубта өнер көрсетуге мүмкіндік туғызып отыр.

NUR.KZ.

ХОККЕЙ

ӘЛЕМ БІРІНШІЛІГІ БАСТАЛДЫ

Шайбалы хоккейден әлем чемпионы атағына таласу үшін командалар Еуропа төріне жинала бастады.

25-28 қаңтар аралығында Голландияның Эйндховен қаласында шайбалы хоккейден қыздар арасындағы (U-18) әлем біріншілігі жалауын көтереді. Байрақты бәсекеде екінші дивизиондағы "А" тобындағы командалар арасындағы бәсекеде Қазақстан құрамасы да бақ сынады. Отандастарымыз алғашқы кездесуін 26 қаңтарда Австралияға қарсы өткізеді. Келесі күні Тайпеймен күш сынасамыз. Мамандар қытайлық қарсыластардан бұрын алаң иелерінің Қазақстан құрамасына қауіпті ойын көрсетуі мүмкін деген пікірде. Ал жарыстың соңғы күні Голландиямен өтетін жарыс барынша тартысты болмақ. Міне, осы төрттіктің арасында топ жарған команда бірінші дивизионда өнер көрсету құқығына ие болса, соңғы орында қалып қойғаны келесі маусымда төменгі топта ойнайды. Айта кету керек елімізде шайбалы хоккейден тұңғыш рет әлем чемпионаты былтыр өткен болатын

EGEMEN.KZ

ТУРНИР

ЕЛ ЧЕМПИОНАТЫ АЯҚТАЛДЫ

ТАЛДЫҚОРҒАНДА
БОКСТАН
ЖАСӨСПІРІМДЕР
АРАСЫНДАҒЫ
ҚАЗАҚСТАН
ЧЕМПИОНАТЫ ӨЗ
МӘРЕСІНЕ ЖЕТТІ.

Бір аптаға жуық уақытқа созылған Республикалық біріншілікке Қазақстанның 17 аймағынан 224 спортшы қатысты. Финалда 12 команданың спортшылары бақ сынады.

Нақтылап айтар болсақ, Жамбыл облысынан 5, Алматы облысынан 4, Түркістан облысы мен Нұр-Сұлтан қалаларынан үш, Қарағанды, Алматы, Шымкент, Ақмола облысы мен Шығыс Қазақстаннан екі спортшы финалда өнер көрсетті. Қызылорда, Маңғыстау облысы және Ақтөбеден ақтық сында бір боксшыдан сынға түсті. Жарыс қорытындысы бойынша Жамбыл облысы 4, Түркістан облысы 2 алтын иеленіп, командалық есепте алға озды.

OLYMPIC.KZ

ДЕНСАУЛЫҚ

Дұрыс тамақтану мен тұрақты жаттығу

Пайдалы тағам – артық салмақтан арылудың басты жолы. Тамақтану рационын ретке келтірмей тек жаттығу залында тер шығарып, артық салмақтан құтыламын дегеніңіз бос әурешілік.

тамақтанбасаңыз дене жаттығулары салмақтың түсуіне көпілдік бермейді. Торонтоның Йорк университетінің жүргізген зерттеуіне сәйкес, тек дене жаттығуын жасаған аздық етеді. Салмақты түсіру үшін майлы тамақтан бас тарту қажет. Күніне орташа есеппен 30 минут жаттығу жасау арқылы қалаған нәтижеге жете алмайсыз.

Өйткені салмақ түсіру үшін ағзадағы калория мөлшерінің 500-ден 700-ге дейін жетіспеушілік туғыру керек. Керісінше тұрақты спортпен айналысып жүргендер көп жағдайда салмақ жинайды. Бұған сіздің жасаған жаттығу бағдарламаңыздың қате болуы себеп болады. Аризон университетінің ғалымдары спортпен тұрақты айналысқан 81 әйелді бақылаған. Олар пайдалы тағамды тұтынбай, тек жаттығумен шектелген. Зерттеудің қорытындысы бойынша, 81 әйелдің тең жартысы артық салмақтан айырылмай, керісінше қосып алған. Өйткені олар жаттығудан тыс уақытта тамақты артығымен ішіп, күнделікті жаттығуда жоғалтқан калория мөлшерін қайта орнына толтырған. Артық

салмақтан айырылғыңыз келсе мына кеңесті есте сақтаңыз: Тұтынатын азықтың мөлшерін азайту керек. Ол үшін үйреншікті тамақтың мөлшерін 20%-ға азайтқан жөн. Араға бір ай салып тағы да 20% азайтыңыз. Осындай тәртіп жалғаса берсе адам ағзасы да осы ережеге үйренеді. Тамақтану тәртібін де қатаң сақтаған абзал. Егер жаттығу кешкі уақытта болса, онда тек жаттығу алдында тамақтанған жөн. Ал жаттығу залына таңғы уақытта барар болсаңыз, онда кешкі асты ұмытпаңыз. Сондай-ақ дәл жаттығу алдында тамақтануға болмайды. Жоғарыда атап өткеніміздей, тек спортпен шектеліп қалған дұрыс емес. Сонымен қоса, тек диета ұстап тез арықтаймын деп ойламаңыз. Дұрыс тамақтану мен тұрақты жаттығу - егіз ұғымдай. Салмақ жоғалту үшін ұдайы жаттығу жасау керек. Орташа жүктеме - 70%. 50% жеңіл қарқынмен жаттығулар - жеңіл жүгіріс, қарапайым жаттығулармен шектеледі.

БІЛЕ ЖҮРІҢІЗ

Әлемнің ең жас МИЛИАРДЕРІ

СОҢҒЫ ЖЫЛДАРЫ ЖАСЫ 30 - ҒА ДЕЙІНГІ МИЛЛИАРДЕР ТІЗІМІНІҢ БІРІНШІ САТЫСЫНАН ТҮСПЕЙ КЕЛЕ ЖАТҚАН КАЙЛИ ДЖЕННЕР ӨЗ АТЫНА МУЗЕЙ АШАДЫ ДЕГЕН АҚПАРАТ ПАЙДА БОЛДЫ.

Ресми мәлімет бойынша, Кайли АҚШ-тың патенттер мен тауар белгілері бюросына екі бірдей сауда маркасын тіркеу туралы өтінім берген. Олардың біріншісі – Kylie Kop. Бұл атаудағы бренд түрлі шаралар, арнайы кездесулер, конференциялар мен көрмелер, семинарлар мен бьюти-воркшоптар ұйымдастырумен айналысады.

Кайли Дженнер тіркеуге ұсынған екінші марка – Kylie Museum. Бұл да офлайн-шараларға арналған платформа болады. Кайли музейіне қандай экспозициялар қойылатыны әзірге беймәлім. Бірақ Forbes миллиардері тізімін бастаушы әрі Kylie Cosmetics бьюти-империясының негізін қалаушы ретінде оның жұртшылыққа көрсетері бар екені анық.

СЫМБАТ

Шашы тез майланатын қыздарды күнде мазалайтын сұрақтың бірі – «басымды ұйықтарда әлде таңертең жусам ба екен». Шаш тез ластанбауы үшін не істеу керек?

ҚЫЗДАРҒА 7 КЕҢЕС

Шаш тез майланатын болса, алдымен оның себебін анықтау керек:
– Ең көп тараған мәселе – шашты жиі жуу. Шаш сол режимге үйреніп кетеді де, тері қорғаныш реакциясы ретінде тері майын көбірек бөле бастайды;
– Шаш майлануының тағы бір себебі – дұрыс таңдалмаған күтім. Мысалы, сусабын тері типіне сай келмейді немесе өте майлы кондиционер шашта тұрып қалатындықтан шаш майлы көрінеді;
– Шашты қолмен жиі ұстай беру;
– Тұқымқуалаушылық;
– Асқазан-ішек жолы аурулары немесе ағзадағы гормонды өзгеріс. Бұл кезде дәрігерге барып, қажет анализдер тапсыру керек;

Шаш ұзаққа дейін таза болып қалу үшін не істеу керек?
1. Бас терісінің типін анықтаңыз. Егер бет теріңіз майлы болса, бас терісінің типі де сондай болуы мүмкін. Бұл жағдайда басты жиі жуу зиян емес, бірақ жұмсақ әсер ететін күтім таңдау қажет.
2. Күнде бас жуу әдетінен құтылыңыз. Шашты ең болмағанда екі

күнде бір рет жууға үйретіңіз. Бастапқы кезде өзіңізді ыңғайсыз сезінуіңіз мүмкін. Сондықтан оны демалыс күндерден (ешқайда бару керек емес күндерден) бастаған жөн.
3. Құрғақ сусабын қолданыңыз. Ол майлылықты кетіріп қана қоймай, шашқа көлем береді.
4. Басты бөлме температурасындағы сумен жуып, салқындау сумен шайыңыз. Бас жууға ыстық су қолданбаңыз.
5. Күніне 2 л-ден аз су ішпеңіз. Дұрыс су ішу режимі май бөлінуін азайтады.
6. Бас терісіне скраб жағыңыз. Ол ұсақ тесіктерді ластықтан тазартады. Скрабты үйден дайындауға болады: теңіз тұзына аздап су қосып, оны шаш түбіне жағып, массаж жасай уқалаңыз. Массаж қан айналымды жақсартып, шаштың өсуіне ықпал жасайды.
7. Кондиционер мен масканы тек шаш ұшына жағыңыз. Бұл құралдар шашты ауырлатады, сондықтан оны шаш түбіне тигізбей жағыңыз. Сусабын мен кондиционердің сульфатсыз табиғи компоненттер негізінде жасалған түрін таңдаңыз.

ОЙТАМШЫ

Уақыт! Сіз осы сөйлемді оқып отырғанда 1 минутыңызды жоғалтасыз. Сіздің 1 минутыңыз менің сөзімді тыңдауға кетті. Байқамаған боларсыз бірақ, уақытыңыз қайтадан оралмайды. Былайша айтқанда мен сіздің 1 минут уақытыңызды алдым. Одан маған және сізге пайда қандай? Сіз сол 1 минутты үндемей отырып өткізе аласыз, немесе көзіңізді жұмып өткізе аласыз болмаса тағы басқа. Ал уақыт өтеді. Ол сіздің еркіңізге бағынбайтыны анық. Яғни біз уақытты тоқтатып қалпына келтіре алмаймыз. Ол сырғып жатыр. Бізге енді қайтпек керек? Елестетіңіз: сізге бір құбырдан су үздіксіз ағып жатыр. Екпіні қатты, тоқтататын краны жоқ. Қашан тоқтайтынын білмейсіз.

СІЗДІҢ УАҚЫТЫҢЫЗ...

Сіздің әрекетіңіз қандай? Мысалы мен қолымдағы,жанымдағы ыдыстарды, көзге көрінетін ыдыстардың бәрін толтырып алар едім. Өзім қанғанымша ішіп, жуынып бәрібір жүріп жатырғой далаға кеткенше қолданып қалайын деген оймен қимылдар едім. Сіз ше? Мен секілді ме? Уақыт деген дүние де сондай. Адамның өмірдегі уақытын кері қарай санайтын таймерде "пауза" батырмасы жоқ. Және сандарын да көре алмайсыз. Тек дауысын естисіз. Ол жүріп жатыр. Қайдан дейсіз бе? Жер бетіндегі барлық сағаттың тырсылынан. Тырс. Тырс. Тырс... Сайып келгенде бізде 1 ғана амал қалды. Ол уақытымызды текке

кетірмеу. Әрбір минутыңызды пайдалы іске жұмсау. Кітап оқыңыз, қызықты ақпараттармен танысыңыз, физикалық жұмыстар жасаңыз, жақындарыңызға көмектесіңіз, көңіл көтеріңіз, тіпті болмаса әлеуметтік желіге кіріп пайдалы дүниелер қараңыз. Уақытыңызды пайдалы іске жұмсасаңыз, сол дүние басқа қиын уақыттарда сізге пайдасын тигізуі мүмкін. Және қарама-қарсы. Түсіндіңіз бе? Айтпақшы сіз осыны оқып отырып 5 минутқа жуық уақытыңызды жойдыңыз. Ал сол уақыт сіздің пайдаңызға кетті ме?..

Материалдар Massaget.kz сайтынан алынды